

Den første sag på dagsordenen var:

1) Forespørgsel nr. F 60:

Forespørgsel til udenrigsministeren:

»Hvad kan regeringen oplyse om status i forhandlingerne mellem på den ene side Danmark og Grønland og på den anden side USA vedrørende en eventuel opgradering af Thuleradaren?«

Af Troels Lund Poulsen (V), Jeppe Kofod (S), Peter Skaarup (DF), Gitte Seeberg (KF), Holger K. Nielsen (SF), Niels Helveg Petersen (RV), Keld Albrechtsen (EL) og Jann Sjørnsen (KD).

(Forespørgslen anmeldt 13/5 2004. Fremme af forespørgslen vedtaget 18/5 2004. Eventuel afstemning udsættes til torsdag den 27. maj 2004).

Begrundelse

Troels Lund Poulsen (V):

Jeg skal på vegne af Folketingets partier anmode om denne forespørgselsdebat, der tager sit afsæt i, hvad regeringen kan oplyse om status i forhandlingerne mellem Danmark/Grønland på den ene side og USA på den anden side vedrørende en eventuel opgradering af Thuleradaren.

Besvarelse

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

For præcis 1 år siden havde vi en debat her i Tinget om den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren. Den mundede ud i en vedtagelse, hvori Folketinget med bred opbakning opfordrede regeringen til sammen med Grønlands landsstyre at indlede en forhandlingsproces mellem Danmark/Grønland og USA om det dansk-grønlandske udspil med henblik på at nå til enighed, inden opgraderingen af Thuleradaren kan finde sted. Det var vedtagelse nr. V 117.

Regeringen kan her 1 år senere med tilfredshed konstatere, at der nu er opnået enighed mellem på den ene side Danmark/Grønland og på den anden side USA om et aftalekompleks vedrørende de tre grundlæggende elementer i det dansk-grønlandske forhandlingsudspil: en modernisering af forsvarsaftalen af 1951, etablering af et økonomisk-teknisk samarbejde og samarbejde om miljø i Grønland. Det betyder også et ja til den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren, som udenrigsminister Powell på vegne af den amerikanske regering

fremsendte i december 2002. Det var præmissen, hvorpå forhandlingerne blev indledt og måtte afsluttes. Det var regeringen og landsstyret enige om.

Vi havde sidste forår en god debat om de sikkerhedspolitiske konsekvenser af missilforsvaret og Thuleradarens mulige rolle. Det er stadig regeringens holdning, at et missilforsvar vil bidrage til at øge sikkerheden for Danmark og vore NATO-allierede.

For det første kan det være hensigtsmæssigt at supplere, ikke erstatte, politiske initiativer til ikkespredning af missiler og masseødelæggelsesvåben med et missilforsvar. For det andet kan man ved at råde over et effektivt missilforsvar begrænse interessen for at nyerhverve eller udvikle missilteknologi, og for det tredje finder regeringen ikke, at der er belæg for påstanden om, at et missilforsvar vil føre til øget oprustning og et nyt våbenkapløb. Efter USA's udtræden af APM-traktaten i 2002 har USA og Rusland med Moskvatraktaten forpligtet sig til drastiske reduktioner i antallet af deployerede atomsprænghoveder. Den nye strategiske ramme åbner samtidig for et udvidet samarbejde om et missilforsvar.

Det er også værd at huske på, at NATO på topmødet i Prag i november 2002 traf beslutning om at undersøge mulighederne for at etablere et missilforsvar, der kan dække NATO's og andre allieredes territorium. Dette arbejde fortsætter.

En opgradering af Thuleradaren er et væsentligt led i opbygningen af det begrænsede missilforsvar, som USA har truffet beslutning om. Vi er således i den særlige situation, at vi kan yde et bidrag til opbygningen af et begrænset missilforsvar, som senere vil kunne danne grundlag for etablering af et missilforsvar, der også dækker Europa.

Kl. 9.05

Det har hele tiden været regeringens klare holdning, at eventuel beslutning om at sige ja til den amerikanske anmodning om en opgradering af Thuleradaren må tages i enighed med Grønland. Det førte som sagt til udviklingen af et fælles dansk-grønlandsk forhandlingsudspil, og efterfølgende lykkedes det i fællesskab på mindre end 1 år at afslutte vanskelige forhandlinger med USA.

Det er ikke mindst lykkedes, fordi Danmark og Grønland har stået sammen og talt med en fælles røst med udgangspunkt i det fælles forhandlingsmandat. I tilleq i maj sidste år kunne regeringen og landsstyret tillige præsentere en

fælles principerklæring om Grønlands inddragelse i udenrigs- og sikkerhedspolitikken. Det handler om medinddragelse, medindflydelse og ligeværdighed i spørgsmål af særlig betydning for Grønland, og de dansk-grønlandsk-amerikanske forhandlinger med USA er et glimrende eksempel på, at regeringen er fast besluttet på at sætte handling bag det princip, som vi sammen skrev i Itilleq.

Hvad er vi så nået til enighed med USA om? Tingets medlemmer har modtaget de tre tekster vedrørende grundelementerne: for det første modernisering af forsvarsaftalen, for det andet etablering af et økonomisk-teknisk samarbejde og for det tredje samarbejde om miljø i Grønland. Lad mig kort skitsere nogle af de afgørende punkter i de tre tekster.

Moderniseringen af forsvarsaftalen afspejler, at tingene har udviklet sig meget siden kolonitiden, hvor aftalen jo i sin tid blev indgået. For Danmark/Grønland har det været vigtigt at kodificere gældende praksis i forbindelse med den amerikanske militære tilstedeværelse, som den har udviklet sig med tiden. Jeg vil her særlig fremhæve spørgsmålet om anvendelsen af NATO's Status of Forces Agreement, den såkaldte SOFA, og dens bestemmelse i Grønland. USA har her accepteret det overordnede princip om NATO-SOFA'ens forrang for de relevante bestemmelser i forsvarsaftalen.

Især har spørgsmålet om strafferetlig jurisdiktion haft bevågenhed. USA ønskede at fastslå de begrænsninger på Danmarks og Grønlands myndigheders adgang til at retsforfølge udsendt personel, som følger af forsvarsaftalen. Det kunne vi imidlertid ikke acceptere, og resultatet blev, at amerikanerne imødekom os, således at der i aftalen slet og ret står, at SOFA'ens bestemmelser om strafferetlig jurisdiktion gælder, uden at der er knyttet nogen forbehold dertil. Efter vores opfattelse er det et helt naturligt og nødvendigt resultat.

I den økonomisk-tekniske erklæring udstikkes rammerne for, hvorledes et vedvarende og substantielt Grønland-USA-samarbejde til gavn for Grønland forventes udfoldet. Centralt står her en fælles komité, Joint Committee, som skal identificere og beslutte fælles projekter under forbehold for bevillingsmæssig godkendelse. For Danmark/Grønland har det været afgørende at forpligte USA på, at arbejdet i komiteen skal have opbakning fra de respektive systemer, så det, der aftales i komiteen, står til troende og vil blive implementeret – med andre ord: Det er

ikke nok med en snakkeklub. Også dette er USA enig i, og USA afgiver derfor i forbindelse med underskriftsceremonien forsikringer om, at fælleskomiteen får beføjelser til at sikre, at der kan produceres konkrete resultater – ikke kun her og nu, men så sandelig også i fremtiden.

Gennem et offentligt factsheet forventer vi endvidere at fastholde hinanden på en række konkrete samarbejds muligheder på både kort og lang sigt. Dette factsheet vil også fremhæve konkrete fordele for Grønland i form af kontrakter, når Thuleradaren skal opgraderes. Alene i 2005 forventes der at blive brugt over 20 mio. dollars på bygningsarbejde og løbende vedligeholdelse på Thulebasen, og mere vil følge de næste år. Hertil kommer basekontrakten på en forventet værdi af 50 mio. dollars årligt de næste 10 år.

Men giver Thulebasen ikke i forvejen et godt og stort økonomisk afkast for Grønland? Jo, det gør basen. Valget står imidlertid ikke mellem på den ene side at videreføre status quo og på den anden side status quo plus noget mere. USA har tydeligvis på det seneste udskudt moderniseringer i afventning af et dansk-grønlandsk svar. I fravær af et tilsagn om opgradering må USA forventes at prioritere nyinvesteringer andre steder, mens aktivitetsniveauet på Thulebasen vil gå ned, men nu sker der altså det modsatte.

Desuden kan der peges på rammeaftaler for videnskabeligt samarbejde, som med tiden kan få meget stor betydning for Grønland, også når det gælder naturressourcer som olie, gas og mineraler.

Kl. 9.10

Fra amerikansk side har man endvidere givet tilsagn om, at USA vil indgå en rammeaftale med Danmark/Grønland om samarbejds muligheder vedrørende missilteknologi. En sådan rammeaftale sigter bl.a. på at skabe indsigt i og mulig involvering af både staten og industrien i det amerikanske missilforsvarsprojekt.

Miljøerklæringen er en fremadrettet og forebyggende aftale. Det fastslås bl.a., at de højeste miljøstandarder altid vil gælde på Thule Airbase, uanset om de er amerikanske, danske eller grønlandske. Når strenge standarder etableres, reducerer vi risikoen for at komme til at stå over for et stort miljøproblem, når/hvis USA engang indskrænker eller forlader Thulebasen. Desuden etableres en konsultationsmekanisme med henblik på at drøfte standarder, prioriteter og generelle miljøspørgsmål på Thule Airbase, herunder afgive anbefalinger om konkrete miljøforanstaltninger. I factsheet forventes det endvidere fast-

slået, at USA vil iværksætte en række miljøforanstaltninger på Thule Airbase i den nærmeste fremtid. Det er aktiviteter, USA selv finansierer, men som vi nu får større indsigt i og indflydelse på.

Uden for Thulebasen er USA indstillet på bl.a. at samarbejde om en nærmere indkredsning af eventuelle behov for miljøtiltag nogle af de steder, hvor der i dag er efterladenskaber fra den amerikanske militære tilstedeværelse. Det vil i nogle begrænsede tilfælde kunne kombineres med amerikansk bistand til helt bogstaveligt at fjerne affald, f.eks. som led i øvelsesvirksomhed. At oprydning af efterladenskaber generelt ligger Grønland meget på sinde, har vicelandsstyreformanden gjort opmærksom på i flere omgange, også da han meddelte mig landsstyrets tilslutning til at aftale komplekset.

Jeg forstår godt den grønlandske interesse i oprydning af affald overalt i Grønland, og der pågår allerede et samarbejde mellem Miljøstyrelsen og hjemmestyret om kortlægning af affald i det åbne land. Men vicelandsstyreformanden og jeg er også enige om, at dette spørgsmål, herunder et muligt dansk-grønlandsk samarbejde, må holdes adskilt fra det foreliggende aftalekompleks, som der skal tages stilling til i dag, og som Josef Motzfeldt på landsstyrets vegne har meddelt accept af.

Det er regeringens holdning, at det hidtidige dansk-grønlandske sammenhold selvfølgelig også gælder i forbindelse med den endelige stillingtagen. Uden enighed om et ja er der ingen beslutning om et ja. En beslutning om et ja tages i fællesskab på fælles ansvar, og siger Danmark/Grønland ja til aftalekomplekset, siger vi altså også ja til en opgradering af Thuleradaren, som det også fremgår af landsstyrets meddelelse til mig.

Lad mig gøre det klart, at det, vi siger ja til, er den opgradering, som er beskrevet i udenrigsminister Powells brev fra december 2002, dvs. en opgradering, som alene vil føre til mindre ændringer af radaren. Skulle USA senere ønske at foretage yderligere opgraderinger, f.eks. i forbindelse af en ny og bedre radar, vil det kræve ny dansk-grønlandsk stillingtagen og nye forhandlinger. Jeg vil dog godt slå fast, at regeringen ikke er bekendt med, at USA skulle have planer af den art for Thuleradaren, og spørgsmålet har derfor heller ikke været rejst overhovedet i forhandlingerne.

Regeringen finder, at det foreliggende aftalekompleks på troværdig vis sikrer et øget grøn-

landsk-amerikansk samarbejde til gavn for Grønland på både det økonomiske og miljømæssige område. Hidtil har Grønlands relationer til USA reelt været begrænset til de relationer, som knytter sig til den amerikanske militære tilstedeværelse i Grønland, og disse relationer har ikke altid været lige lette. Med aftalekomplekset etableres et nyt og langt bredere og bedre fundament for relationerne. Landsstyret er enigt heri og er som regering indstillet på at sige ja til det samlede aftalekompleks, og regeringen har skriftligt modtaget landsstyrets anbefaling af, at Danmark/Grønland godkender det foreliggende aftalekompleks, som er resultatet af de dansk-grønlandsk-amerikanske forhandlinger, og i tilknytning hertil giver et positivt svar på den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren, således som den er fremført for os i Colin Powells brev fra december.

Formanden:

Så er det ordføreren for forespørgerne.

Kl. 9.15

Forhandling

Troels Lund Poulsen (V):

Danmark modtog den 17. december 2002 en anmodning fra USA om tilladelse til at opgradere Thuleradaren. Som bekendt mundede det ud i vedtagelse nr. V 117 fra sidste år, hvor regeringen blev opfordret til sammen med Grønlands hjemmestyre at indlede en forhandlingsproces mellem Danmark/Grønland og USA.

Gennem hele processen har det været Venstres klare opfattelse, at regeringen har gjort et meget flot og grundigt stykke arbejde i den meget tætte dialog med Grønlands hjemmestyre. Med denne tætte og tillidsfulde dialog har man samtidig sikret, at dommedagsprofetierne fra tidligere forespørgselsdebatter er blevet gjort til skamme, bl.a. den bekymring, der var for, hvorvidt man reelt ville inddrage Grønland i forhandlingerne og den endelige beslutningsproces.

Nu er vi kommet til vejs ende, og det er lykkes Danmark/Grønland at nå til enighed med USA om de elementer, der nu udgør et aftalegrundlag. De tre elementer er som bekendt modernisering af forsvarsaftalen fra 1951, etablering af et økonomisk-teknisk samarbejde og et samarbejde om miljøet i Grønland. Med denne rammeaftale kan der altså gives et positivt svar

på den amerikanske anmodning, som vi fik den 17. december 2002, og det betyder med andre ord, at USA kan foretage en opgradering af Thuleradaren.

Lad mig allerede her i starten af min ordfører-tale slå fast, som udenrigsministeren også gjorde i sin tale, at det dansk-grønlandske ja kun er til en opgradering af den eksisterende radar. Skulle man fra amerikansk side ønske yderligere byggeri, f.eks. en ny radar, vil det betyde, at Danmark/Grønland på ny skal tage stilling, og at der skal gennemføres nye forhandlinger. Derfor kan Venstre med stor tilfredshed give mandat til den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren.

Lad mig også i denne debat minde om den debat, vi har haft tidligere om missilforsvaret generelt. Venstre er stadig af den opfattelse, at spredning af masseødelæggelsesvåben og missiler i dag udgør en af de alvorligste trusler mod international fred og stabilitet. Der er en reel risiko for, at vi inden for overskuelig fremtid kan komme til at stå over for, at en ny række magter er bevæbnet med masseødelæggelsesvåben, herunder atomvåben, og derfor er det også Venstres opfattelse, at man må overveje alle de instrumenter, der er til rådighed for at imødegå en sådan trussel.

En fortsat styrkelse af de internationale nedrustnings- og ikkespredningsaftaler skal fortsat være et centralt element i kampen mod spredning af masseødelæggelsesvåben og missiler, men vi må desværre erkende, at de politiske instrumenter ikke giver nogen garanti. Vi har i vidt omfang at gøre med stater og lande, der enten har valgt at stå helt uden for de internationale aftaler eller ser stort på deres forpligtelser. Det kan ikke tages for givet, at den gensidige afskrækkelse, som vi oplevede under den kolde krig i fem årtier, vil forhindre, at der bruges masseødelæggelsesvåben, og derfor kan det også frygtes, at nogle lande vil være mere villige til at tage større risici, end f.eks. Sovjetunionen var under den kolde krig.

Når først et missil er affyret mod Europa eller USA, har vi i dag ingen mulighed for at forhindre det i at nå sit mål. Vi kan blot konstatere, at det vil slå ned et bestemt sted og forårsage store ødelæggelser, og derfor er Venstre også af den opfattelse, at det vil være hensigtsmæssigt at supplere de eksisterende politiske og militære virkemidler med et missilforsvar. Pointen er, at det ene instrument ikke udelukker det andet.

Der er tale om gensidig forstærkning og metode til at imødegå den samme trussel.

Lad mig her til slut takke udenrigsministeren for det store arbejde, der er blevet udført fra dansk-grønlandsk side i forbindelse med de forhandlinger, der er foregået gennem det seneste år, og som nu er afsluttet på meget tilfredsstillende vis. Forhandlingerne har været svære og langstrakte – de har jo stået på i ca. 1 år – men i betragtning af omfanget af forhandlingerne synes jeg, det er meget tilfredsstillende, at man er nået frem til den aftale, som nu foreligger.

Jeg tillader mig derfor på vegne af Venstre, Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti, Det Konservative Folkeparti, Det Radikale Venstre, Kristendemokraterne, Siumut og IA at fremsætte følgende:

Forslag til vedtagelse

»Folketinget noterer med tilfredshed, at Danmark og Grønland i fællesskab er nået til enighed med USA om et aftalekompleks i tilknytning til den amerikanske anmodning om tilladelse til en opgradering af Thuleradaren.

Idet Landsstyrets tilslutning noteres, opfordrer Folketinget regeringen til at imødekomme den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren, under forudsætning af endelig indgåelse af det foreliggende samlede aftalekompleks, som skitseret af regeringen.«
(Forslag til vedtagelse nr. V 101).

Formanden:

Der er nu fremsat følgende forslag til vedtagelse: (*Se foran*). Dette forslag indgår herefter i forhandlingen.

Kl. 9.20

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er enig med hr. Troels Lund Poulsen i det synspunkt, at den grønlandske regering har opnået større indflydelse, end nogen tidligere grønlandsk regering har haft, og det er endda sket under vanskelige betingelser, fordi den grundlæggende har haft to regeringer imod sig, nemlig den danske og den amerikanske.

Men det, jeg godt vil spørge hr. Troels Lund Poulsen om, er: Hvad forpligter Folketinget sig i virkeligheden til? Udenrigsministeren talte jo om et fælles ansvar, altså også et dansk ansvar, og selv om vi respekterer de aftaler, Grønland

indgår med USA, må vi jo tage særskilt stilling til dem i Danmark. Kan hr. Troels Lund Poulsen ikke forklare lidt nærmere, hvor stor en opgradering af radaren Folketinget skal tage stilling til i dag, og i hvilket omfang den opgradering, der ligger i forslaget til vedtagelse, kan bruges som en del af stjernekrigsprojektet? Det er vi nødt til at vide.

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Hr. Keld Albrechtsen spørger om stjernekrigsprojektet, men jeg går ud fra, at hr. Keld Albrechtsen mener missilskjoldet.

Det er ganske korrekt, at der er tale om en opgradering af Thuleradaren, og de, der har besøgt Thuleradaren, vil også vide, at det er jo ikke noget fancy værktøj, man i dag har på Thule. Det er bl.a. meget gamle computere, og det, der sker nu, er, at der gives mulighed for, at den eksisterende radar kan opgraderes. Det er også det, vedtagelsen bekræfter.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt bede hr. Troels Lund Poulsen forklare lidt nærmere, hvad det egentlig går ud på.

Vores store bekymring er selvfølgelig, at dette anlæg skal kunne bruges i forbindelse med et skjold, som skal muliggøre en amerikansk oprustning vendt mod Kina, og som vil blive modsvaret af en kinesisk oprustning. Vi ved jo alle sammen godt, at det handler om forholdet mellem USA og Kina, og vi har ikke nogen interesse i og vil være modstandere af at blive viklet ind i et oprustningskapløb mellem USA og Kina. Det går jeg ud fra at hr. Troels Lund Poulsen heller ikke kan være interesseret i.

Derfor er det vigtigt, at vi i Folketinget får helt præcist at vide i dag, hvad det er, man beder os om at godkende med forslaget til vedtagelse. Jeg synes ikke, det står klart, hvad den opgradering, som hr. Troels Lund Poulsen snakker om, helt konkret skal bruges til, og hvilken rækkevidde den har i det amerikanske projekt.

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Man kan forlange meget af mig, men at skulle redegøre minutøst for de tekniske beslutninger og Thuleradarens tekniske specifikationer tror jeg ligger over min bæreevne, så derfor vil jeg kun sige ganske tydeligt til hr. Keld Albrechtsen, som jeg også har sagt i mit tidligere svar, at man

giver USA tilladelse til at foretage en opgradering af Thuleradaren. Det er klart, at de informationer, USA får gennem Thuleradaren, bruger de allerede i dag, og de informationer vil de også kunne bruge i det videre arbejde for at styrke USA's sikkerhed fremover.

Lad mig også komme med en bemærkning om det oprustningskapløb, hr. Keld Albrechtsen taler om. Det startede jo allerede i 1980'erne, da Kina allerede gik i gang med at opruste, så muligheden for opgradering skal ikke ses som et led i et våbenkapløb, og jeg er heller ikke af den opfattelse, at det vil føre til et våbenkapløb med Kina.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Der er jo ikke noget nyt i, at hr. Troels Lund Poulsen er rimelig begejstret for Bushadministrationens missilskjoldprojekt, men jeg synes måske, at hr. Troels Lund Poulsen er lidt ubekymret.

Jeg vil spørge, om Venstre har haft en diskussion om, hvad der sker, hvis et land skaffer sig det absolutte overherredømmé ved at gøre sig selv usårlig. Deler hr. Troels Lund Poulsen den opfattelse, at det pågældende land vil sænke tærsklen for, hvornår det vil anvende væbnet militærmagt til løsning af en konflikt? Og synes hr. Troels Lund Poulsen ikke, det er et problem, når vi har en så aggressiv amerikansk administration, som vi har i øjeblikket med Bushdoktrinen og villigheden til at gå i krig, hvis man sænker tærsklen, fordi USA selv er beskyttet i den situation?

Kl. 9.25

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Jeg kan sige til hr. Villy Søvnald, at hr. Villy Søvnald jo stort set stillede det samme spørgsmål for ca. 1 år siden, da jeg ikke havde mulighed for at gå på talerstolen, men det var min kollega, hr. Jens Hald Madsen.

Det er rigtigt, at på det tidspunkt havde Venstre en debat om en eventuel opgradering af Thuleradaren, og den debat har vi selvfølgelig også haft løbende. Men det er stadig Venstres opfattelse og også min personlige opfattelse, at denne opgradering skal ses i det lys, at det er vigtigt for USA at få flere og mere præcise oplysninger fra Thuleradaren end dem, man får i dag.

Derfor vil jeg sige til hr. Villy Søvnald, at jeg deler ikke det negative verdensbillede, som hr.

Villy Søvndal har af, at USA er en aggressiv magt, der blot vil undertrykke hele verden. Den opfattelse og den doktrin, som SF har opfundet, deler jeg ikke. Jeg deler heller ikke Bushadministrationens doktrin om at slå først, men jeg synes, det er meget vigtigt at understrege, at denne opgradering er med til at sikre, at hvis nogle måtte have hensigter, som ikke er prisværdige, nemlig angrebshensigter, kan USA få et instrument til at slå deres missiler tilbage, hvis de altså når at udvikle et missilskjold. Men for mig er det stadig uklart, hvordan det går med udviklingen af missilskjoldet.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Lige en enkelt rettelser. Jeg er ikke negativ over for USA, men jeg er ekstremt negativ over for den nuværende amerikanske administration, og det er noget fuldstændig andet.

Jeg vil spørge hr. Troels Lund Poulsen, om han vil redegøre for, hvilke stedfundne terrorangreb der bevisligt kunne være forhindret af et missilskjold – Madrid, den 11. september, Filipinerne, og hvor de ellers har fundet sted. Mener hr. Troels Lund Poulsen, at bare ét af de raffinerede terrorangreb, vi har set, og som ikke kan fordømmes kraftigt nok, kunne være forhindret af et missilforsvar? Det er det ene.

Det andet er, at jeg synes, hr. Troels Lund Poulsen skal roses for, at han anerkender, at missilskjoldprojektet er rettet mod Kina. Sådan forstod jeg hr. Troels Lund Poulsens sidste bemærkninger, og jeg er fuldstændig enig i, at det jo er det, det drejer sig om. Det drejer sig om en situation, hvor Kina måtte være militært stærk, og bekymrer det ikke hr. Troels Lund Poulsen, at vi så er tilbage i det gamle koldkrigsmonster, og at dette projekt bidrager til det?

(Kort bemærkning).

Troels Lund Poulsen (V):

Lad mig starte med at rette en, går jeg ud fra, lille misforståelse hos hr. Villy Søvndal; jeg er glad for, at jeg får mulighed for det.

Jeg sagde ikke, at det er et våbenkapløb med Kina. Jeg tillod mig at sige, at allerede inden der var truffet beslutning om at forberede et eventuelt missilskjold, havde Kina startet oprustningen tilbage i 1980'erne. Reaktionen fra kineserne er selvfølgelig velkendt, men det er jo ikke sådan, at det våbenkapløb, som hr. Villy Søvndal mener skulle ske, kommer til at ske på grund af en opgradering af Thuleradaren – på ingen måde.

Lad mig så sige med hensyn til terrorangrebene, at som jeg også sagde i min ordførertale, er opgraderingen et yderligere værktøj til at sikre, at der ikke er lande, som finder på at bruge masseødelæggelsesvåben over for andre lande. Lad mig bare nævne Nordkorea og Iran som potentielle lande, der kan komme i besiddelse af våbentyper, som de kunne finde på at bruge for at udslætte flest mulige mennesker.

Jeg anerkender, at opgraderingen løser ikke alle verdens problemer, og den sikrer heller ikke, at der ikke kan ske terrorangreb. Men vi må vel alle sammen være interesserede i, at der kan være flest muligt værktøjer i værktøjskassen.

Formanden:

Så er det hr. Jeppe Kofod som ordfører.

Jeppe Kofod (S):

Først vil jeg indlede med at kvittere for udenrigsministerens besvarelse og redegørelse for det aftalekompleks, som Grønland og Danmark i fællesskab er nået til enighed med USA om. Jeg synes, det ser rigtig godt ud.

For Socialdemokratiet var det og er stadig en afgørende forudsætning for en eventuel accept af USA's opgradering af Thuleradaren, at den selvfølgelig kun kan ske med Grønlands tilslutning. Ligeledes er det vigtigt for os, at Grønland i videst muligt omfang inddrages i udenrigs- og sikkerhedspolitiske beslutninger, der vedrører Grønland, og at forsvarsaftalen af 1951, der jo er et levn fra kolonitiden, moderniseres, så Grønland bliver en naturlig partner i den. Det bør være kendetegnende for det moderne rigsfællesskab, at man gør tingene på den måde. Disse forudsætninger fremhævede vi ved forespørgselsdebatten for nøjagtig 1 år siden, og de forudsætninger gælder selvfølgelig stadig i dag.

Kl. 9.30

Vi har noteret med glæde, at det nye aftalekompleks, der jo indbefatter både en modernisering af forsvarsaftalen og et nyt, tidssvarende grundlag for amerikernes tilstedeværelse i Grønland, bl.a. med oprettelse af en komité og samarbejde på miljøområdet og en lang række andre områder, er blevet enstemmigt godkendt i Grønland. På den baggrund giver Socialdemokratiet tilslutning til en opgradering af Thuleradaren, og det er også derfor, vi er medforlagsstillere på det forslag til vedtagelse, som er blevet fremsat tidligere i dag.

Jeg vil gerne understrege, at opgaven i dag er som bekendt ikke en stillingtagen til det giganti-

ske amerikanske missilforsvar, men alene at afgøre, om Grønland og Danmark skal imødekomme et konkret ønske fra USA om opgradering af varslingsradaren på Thulebasen. Det vil i realiteten sige udskiftning af nogle komponenter i computersystemerne.

Jeg vil også gerne understrege, at Danmark har efter vores opfattelse en klar interesse i at have et godt forhold til USA som NATO-allieret, hvilket også er baggrunden for vores accept. Men for god ordens skyld vil jeg gerne understrege, at vi selvfølgelig stadig er skeptiske over for missilforsvarsprojektet. For os er det afgørende, at den afspænding og nedrustning, som fulgte i kølvandet på den kolde krigs ophør, ikke afløses af nye rustningskapløb, f.eks. mellem Kina, Rusland og USA eller regionalt i Asien. Vi må med andre ord ikke tabe, hvad vi vandt ved den kolde krigs afslutning.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det glæder mig, at hr. Jeppe Kofod understreger, at det, der skal besluttes i dag her i Folketinget, ikke er en endelig stillingtagen til Danmarks og rigsfællesskabets holdning til selve det amerikanske missilskjold. Det er en stillingtagen til et aftalekompleks, som er indgået mellem Grønland og USA.

Det bringer mig videre til det næste spørgsmål: Så må det vel også være rigtigt, at vi på et tidspunkt skal have en afklaring af Danmarks og rigsfællesskabets holdning til selve missilskjoldplanen? Vi vil fra Enhedslistens side foreslå en ny forespørgselsdebat i Folketinget i næste folketingsamling for at få afklaret den principielle holdning til sagen.

Jeg er glad for, at Socialdemokratiet skelner mellem spørgsmålet om den aftale, som nu er indgået, og selve holdningen til missilskjoldet, for jeg kan ikke forestille mig, at Socialdemokratiet grundlæggende kan være tilhænger af, at man laver et missilskjold, som kan forårsage et nyt oprustningskapløb mellem USA og Kina.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil gerne sige til hr. Keld Albrechtsen, at her har vi en konkret anmodning, en forespørgsel fra en tæt allieret – i dette tilfælde altså USA – om en opgradering af Thuleradaren i forbindelse med missilforsvarsprojektet. Og hvis det var

sådan, at Danmark sagde nej til det, ville USA så stoppe missilforsvarsprojektet? Nej, under ingen omstændigheder.

Som jeg nævnte i min ordførertale, mener jeg, det er utrolig vigtigt at have et godt forhold til USA som NATO-allieret i dette spørgsmål, uanset om vi er skeptiske over for den konstruktion, som hedder missilforsvarsprojektet eller stjernekrigsprojektet, som hr. Keld Albrechtsen kaldte det, og vi har virkelig nogle bekymringer. Vi er bekymrede for, at det kan starte et nyt rustningskapløb, vi er bekymrede for, at det ikke skaber en mere fredelig og sikker verden, men snarere det modsatte, og det er jo ikke bekymringer, som vi står alene med. En række anerkendte forskere og institutioner, også i USA, er bekymrede for, at projektet ikke vil føre til en mere fredelig verden, og den bekymring skal man tage alvorligt.

Men lad mig gentage, at for os er det afgørende at have et godt forhold til USA, og for os er det afgørende, at der er forståelse og enighed mellem Grønland, Danmark og USA om denne opgradering af Thuleradaren, som jo er en del af et tidligt varslingsystem mod missiler og også har været et vigtigt led i det samarbejde, vi har haft med USA.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg takker hr. Jeppe Kofod for svaret, for jeg tror, det betyder, at vi må dele sagen op i to.

Den ene del er det forhold, at det grønlandske landsstyre har valgt at indgå en aftale med USA, som vitterlig giver Grønland større indflydelse på egne forhold, end Grønland nogen sinde tidligere har haft. Aftalen er velsagtens indgået ud fra den antagelse, at USA under alle omstændigheder vil bruge Thulebasen, som det passer USA, og det har vi respekt for i Enhedslisten.

Kl. 9.35

Men samtidig ønsker vi, ligesom jeg nu forstår, at hr. Jeppe Kofod også gør, at når det amerikanske projekt er ved at være nærmere udkrystalliseret, skal vi tage stilling til, om vi skal sige til USA: Nej tak, det projekt synes vi I skal lade være med at lave. Derfor vil vi foreslå en debat om det spørgsmål i næste folketingsamling, og jeg tolker hr. Jeppe Kofods svar sådan, at Socialdemokratiet stadig er af den opfattelse, at der kan blive tale om et uacceptabelt oprustningskapløb, som Socialdemokratiet så ikke vil støtte.

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jeg vil gerne bekræfte over for hr. Keld Albrecht- sen, at vi mener meget klart, at vi ikke skal tabe det, vi vandt ved den kolde krigs afslutning, nemlig den nedrustning, der fulgte i kølvandet på den kolde krig. Den forfærdelige oprustning, der var i hele den periode, må ikke begynde igen. Det er meget vigtigt, og derfor er vi stærke tilhængere af, at man imødegår nye trusler, f.eks. spredning af masseødelæggelsesvåben og international terrorisme.

Der er mange midler til at imødegå de nye trusler. Der er traktater, der er bindende aftaler osv., og det er vi stærke tilhængere af, fordi vi tror på, at sådanne aftaler kan være med til at forhindre rustningskapløbet. Hvis der ikke er nogen aftaler, kan landene jo individuelt træffe beslutninger, der starter et nyt rustningskapløb. Det bekymrer os selvfølgelig, og det er også derfor, vi er noget skeptiske over for den nuværende Bushregering, fordi den ikke vil underlægge sig internationale aftaler – det være sig på torturområdet, som vi har diskuteret i mange sammenhænge, og det være sig angående Den Internationale Straffedomstol.

Når det gælder spredning af masseødelæggelsesvåben, er det utrolig vigtigt, at man laver aftaler, og at man selvfølgelig overholder ikke-spredningsaftalen, som desværre ikke er blevet overholdt af mange lande. Vi ved, at Indien, Pakistan, Israel, Kina og andre lande har masseødelæggelsesvåben, og derfor er vi lidt bekymrede for, at det kan føre til et nyt rustningskapløb, og derfor vil vi ikke tage stilling.

Vi er skeptiske over for hele den konstruktion, som kaldes missilforsvaret, og i øvrigt vil jeg understrege, at det tæller jo også, hvilken værdi det har for USA. Kan man forestille sig, at dette missilforsvar i realiteten kan forsvare mod misilangreb? Der er mange, som mener, at det kan det ikke.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg synes, det er en langt mere afbalanceret holdning, den socialdemokratiske ordfører, hr. Jeppe Kofod, fremlægger. Den er ikke båret af den kærlighed, som Venstres ordfører har, og kærlighed gør som bekendt nogle gange blind. Jeg synes, det er rigtigt set, at holdningen må afhænge af, i hvilket aftalekompleks den nye aftale samlet set indgår sammen med nedrustningsaftaler osv.

Jeg vil spørge hr. Jeppe Kofod: Når vi ser på den nuværende situation, kan vi så være enige om, at det, der kendetegner den nuværende amerikanske administration, er forsøget på at vikle sig ud af enhver type internationale aftaler, f.eks. ABM-aftalen, og nægtelsen af at underskrive aftalerne om Den Internationale Straffedomstol, torturkonventionen, prøvesprængningstraktaten osv. osv.? Vi er lige præcis i den situation, som hr. Jeppe Kofod frygter, nemlig at et stort land nægter at indgå i verdenssamfundets aftalekompleks og samtidig vil have et misilskjold, der signalmæssigt kan være med til at starte en kaprustning, og ligger det socialdemokratiske svar så ikke lige for, nemlig at i den nuværende situation vil man advare imod det?

(Kort bemærkning).

Jeppe Kofod (S):

Jo, og jeg tror også, jeg har understreget flere gange, at for os er det vigtigt, at det, vi vandt ved den kolde krigs afslutning, og det, der fulgte i kølvandet på den – gigantisk nedrustning, afskaffelse af forskellige former for missiler og masseødelæggelsesvåben – skal vi holde fast i, og vi skal også gerne videre.

Verden kan ikke leve med de våbentyper, som skaber et forfærdeligt kapløb, og heller ikke med, at der bruges oceaner af kroner og øre på militærteknologi. Hvis man brugte bare en brøkdel af de penge til f.eks. at bekæmpe årsagerne til, at truslerne overhovedet opstår, så der er behov for at lave masseødelæggelsesvåben, og så nogle åbenbart føler behov for at udøve terrorisme, tror jeg, vi kunne komme meget langt.

Jeg kan kun bekræfte, at selvfølgelig er vi skeptiske over for projektet. Men jeg vil gerne understrege, at det er jo en beslutning, som den amerikanske regering har taget, og i den konkrete sag, Folketinget skal tage stilling til i dag, synes jeg, det er godt og nødvendigt, at vi har et tæt og godt forhold til USA. Det er derfor, vi har sagt, at vi godt kan acceptere aftalen og godt kan acceptere, at de opgraderer Thuleradaren, for vi har en interesse i at have et tæt og godt forhold til USA, uanset hvilken regering der sidder.

Formanden:

Så er det hr. Peter Skaarup som ordfører.

Peter Skaarup (DF):

Vi og for så vidt også oppositionen er jo meget efter regeringen her i Folketinget, hvis det ikke går godt med de emner, vi beskæftiger os med,

også på det udenrigspolitiske område. Men jeg vil nok sige, at når det gælder det emne, vi har på dagsordenen i dag, nemlig revisionen af forsvarsaftalen af 1951, skal vi huske at rose regeringen, der faktisk har gjort et godt stykke arbejde, og de embedsmænd, der også har gjort et godt stykke arbejde. Uanset den uenighed, der måtte være om missilskjoldet og andre ting, har man fra den danske regerings side gjort et godt stykke arbejde for at finde frem til den løsning, vi sidder med i dag.

Kl. 9.40

Udgangspunktet var i sin tid, at USA havde den opfattelse, at der ikke skulle ændres i eller føjes noget til forsvarsaftalen af 1951. Det var kun lidt ændringer og lidt forbedringer af radaren, man ville diskutere. Men hvis vi ser på, hvad der rent faktisk er kommet ud af det, må vi sige, at både Udenrigsministeriet, udenrigsministeren og embedsværket har gjort et godt stykke arbejde, og at vi kan være tilfredse med, at der nu er fundet en løsning.

Det har været vigtigt for Dansk Folkeparti, når vi diskuterer aftalen af 1951, at fastholde, at den var umoderne. Den var på mange områder ikke tidssvarende, men det er den blevet på grund af den aftale, som nu er indgået, og derfor kan vi kun hilse velkommen, at det lykkedes at få et fornuftigt grundlag for den.

Det er klart, at der er partier her i Folketinget, der gerne vil føre diskussionen videre fra selve den aftale, vi har på bordet nu, og over til missilskjoldet. Det står selvfølgelig enhver frit for at rejse den debat, og den får vi også på et senere tidspunkt, når der er et reelt grundlag at arbejde ud fra. På nuværende tidspunkt er der ikke sikkerhed for, at missilskjoldet overhovedet kan fungere, der er heller ikke sikkerhed for, hvilke beslutninger der bliver truffet om det, og derfor er det ikke særlig nødvendigt, at vi diskuterer det i Folketinget på nuværende tidspunkt. Vi kunne sagtens gøre det, men det er ikke sådan, at der er noget på vej, som vil komme inden for de nærmeste uger eller måneder eller for så vidt år.

Det er klart, at kommer vi i den situation, at man på et tidspunkt får et missilskjold op at stå, er det vigtigt for Dansk Folkeparti, at også Danmark er omfattet af det, så vi kan beskytte os mod de trusler, som måtte komme i fremtiden. Her tæller det vel ikke til ugunst for Danmark, at vi er et af de lande, der har mulighed for at hjælpe med til, at vi kan beskytte os selv på grund af den udvidede radar på Thulebasen. Vi

forventer, at Danmark også via det gode forhandlingsklima, der har været, og den aftale, der er opnået, står i en forbedret position og er helt gearet til situationen, hvis det på et tidspunkt måtte blive sådan, at amerikanerne får løst problemerne med missilskjoldet og finder den økonomi, der skal til for at skabe det resultat, der kan beskytte dem selv og resten af verden mod slyngelstater og flyvske missiler, der måtte true os.

Vi synes som sagt, at der er gjort et godt stykke arbejde. Vi er tilfredse med, at man er nået så langt, og vi stiller os egentlig lidt undrende over for, at der stadig kan være partier i Folketinget, der er meget kritiske over for resultatet, for det, der er kommet ud af det, er i det store og hele fornuftigt.

Vi synes også, det er vigtigt, at Grønland har været rimelig godt integreret i processen og har stillet sig tilfreds med de løsninger, der er kommet ud af det. Det har været godt for rigsfællesskabet, og det har været godt for Grønland, at man i den grad har været involveret i det og har fundet en fornuftig løsning på problemerne. Når man hører, at en radar skal udbygges, kan det selvfølgelig virke lidt truende for mange, og det kan virke lidt uforståeligt for mange grønlandere, at man vil det. Men vi synes, at aftalen er faldet ud på en måde, man også i Grønland kan være tilfreds med.

Det har været vigtigt, at grønlænderne har været med – ikke fordi Grønland i den sidste ende nødvendigvis er den besluttende myndighed, for det er Danmark, der i sidste ende fører rigsfællesskabets udenrigspolitik, men det er godt, at Grønland har været medinddraget på den måde, det er sket på.

Vi har altså stor ros til den aftale, der er indgået, og det vil vi gerne kvittere for ved at slutte op bag det forslag til vedtagelse, som formentlig vedtages senere i dag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, det er tilfredsstillende, at hr. Peter Skaarup understreger, at med det forslag til vedtagelse, som et flertal af partierne har fremsat i dag, er der ikke tale om, at Folketinget dermed har taget stilling til selve det amerikanske missilskjold.

Kl. 9.45

Som hr. Peter Skaarup ganske rigtig understregede, ved vi jo endnu ikke, om det overhovedet nogen sinde kommer i gang. Det er vi nogle

der håber at det ikke gør – hr. Peter Skaarup håber måske det modsatte – men vi er enige i, at der ikke kan tages stilling til det på det grundlag, der foreligger, og jeg synes, vi skal gøre det i en efterfølgende debat her i Folketinget.

Men jeg vil godt spørge hr. Peter Skaarup: Glemte hr. Peter Skaarup ikke at fremhæve landsstyrets indsats i denne sag? Når der ligger et aftalegrundlag, som vitterlig giver større indflydelse til Grønlands eget styre, er det jo, fordi de grønlandske repræsentanter har forhandlet dygtigt, og det synes jeg hr. Peter Skaarup glemte at fremhæve. Det var, som om det kun var udenrigsministeren, der skulle fremhæves, men det er jo sådan set ikke Danmark og USA, der har sikret, at Grønland fik større indflydelse. Det er Grønland selv.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Man kan vel ikke forestille sig, at Udenrigsministeriet har været holdt uden for processen, men jeg vil gerne medgive hr. Keld Albrechtsen, at også landsstyret har ydet en tilfredsstillende indsats og har været medvirkende til, at man har kunnet nå frem til det resultat, vi står over for nu. Det er helt klart, så hvis jeg ikke fik sagt, at landsstyret har ydet en god indsats, så er det hermed sagt.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg er glad for, at hr. Peter Skaarup understreger det, og det tror jeg også hr. Peter Skaarup og hans parti har behov for over for Grønland.

Derudover vil jeg sige, at situationen jo var den, at man havde en forsvarsaftale, som gjorde, at USA kunne gøre fuldstændig, som de ville – ikke alene på Thulebasen, men i hele Grønland. Det var et præcist krav fra grønlandsk side, at den tilstand, som var skabt tilbage i kolonitiden, skulle ophæves og erstattes med en tilstand, hvor der kræves godkendelse for at kunne foretage ændringer i Thule, og hvor USA ikke længere bare kan skalte og valte med hele landet.

Derfor synes jeg, det er godt, at hr. Peter Skaarup nu understreger, at det var landsstyrets fortjeneste, at de ting blev ændret. Det var ikke et dansk-amerikansk ønske, at tingene blev ændret, det var et grønlandsk ønske, og det var godt, at man imødekom det, også fra ministerens side. Jeg synes bare, ansvarsfordelingen bør gøres klar her i debatten.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg tror også, som jeg sagde tidligere, at denne aftale ikke kunne være opnået, hvis ikke Udenrigsministeriet havde kæmpet for de interesser, hr. Keld Albrechtsen taler om. Det siger sig selv, at uden Udenrigsministeriet var der ikke indgået nogen aftale, men jeg kvitterer som sagt gerne for, at landsstyret også har ydet en god indsats. Nu står vi med en aftale, der er fornuftig, så hvorfor pinde meget mere i det?

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Der var ét morsomt sted i hr. Peter Skaarups tale. Det var muligvis utilsigtet, det skal jeg ikke kunne sige, men hr. Peter Skaarup fik det til at lyde, som om det er en sjældenhed, at Dansk Folkeparti roser regeringen. Jeg synes sådan set, det er en daglig foreteelse.

Men mit spørgsmål til hr. Peter Skaarup går på, at hr. Peter Skaarup gav udtryk for, at det er jo ikke sikkert, at missilskjoldet kommer til at virke. Det stemmer meget præcist med den rapport, som en gruppe videnskabsfolk har lavet, hvor de siger, at systemet formentlig ikke kommer til at virke, og det er der en stor amerikansk diskussion om i øjeblikket.

Jeg vil spørge hr. Peter Skaarup: Frygter hr. Peter Skaarup ikke signalværdien af det? Uanset om det kommer til at virke eller ej, bygger sikkerhedspolitik jo på forventninger om, hvad modparten vil kunne. Har det strejft Dansk Folkeparti, at det risikerer at sætte en kaprustning i gang i verden, og hvad synes Dansk Folkeparti om det?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

I Dansk Folkeparti er vores analyse, at det kan forventes, at det i fremtiden bliver muligt for os at beskytte os mod missiler, der kan true ikke bare Europa, men også USA og resten af verden, og det tror jeg alle vil være tilfredse med. Om projektet så rent faktisk lykkes, om der er midler til det, og om det kan fungere rent teknisk, er en anden sag, som vi tager op på et andet tidspunkt, men selve ideen om at beskytte os imod missiler af den karakter, som vil true vores sikkerhed og kan dræbe tusindvis af mennesker, tror jeg alle kan være tilfredse med. Det er vores analyse.

Så vil jeg sige til hr. Villy Søvndal, at det var ikke utilsigtet, da jeg roste regeringen og landsstyret for aftalen, for jeg mener, der er grund til det. Jeg mener sagligt og seriøst, at der er grund til det, hvis vi ser på udgangspunktet for forhandlingerne. Men fra Dansk Folkepartis side er vi, som jeg tror hr. Villy Søvndal godt ved, meget kritiske over for mange af de ting, regeringen kommer med. Vi kan tage hele EU-problematikken, hvis vi skal tage hul på den diskussion, for her støtter hr. Villy Søvndal jo faktisk regeringen i spørgsmålet om forfatningen, mens vi kæmper imod.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg er da glad for, at det her til sidst lykkedes hr. Peter Skaarup at komme i tanke om et punkt, hvor Dansk Folkeparti har kritiseret regeringen. Jeg er glad for, at taletiden udløb, fordi det formentlig også er en udtømmende liste over de spørgsmål, hvor Dansk Folkeparti overhovedet kunne drømme om at kritisere den nuværende regering.

Men tilbage til det spørgsmål, vi behandler her. Vil hr. Peter Skaarup slet ikke anerkende det synspunkt, at hvis en magt som f.eks. Kina føler, at projektet er med til at give USA et overherredømme, som Kina ikke vil acceptere, kan det være med til at sætte en oprustningsspiral i gang? Deler hr. Peter Skaarup den grundlæggende analyse, eller er han uenig i den analyse?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Når det gælder spørgsmålet om kritik af regeringen og ikke kritik af regeringen, forstår jeg altså slet ikke, at hr. Villy Søvndal kan få sig selv til at sige det, han siger. Vi står foran en af de vigtigste beslutninger i danmarkshistorien, nemlig om der skal indføres en forfatning, som truer vores egen grundlov, og SF holder med regeringen i de forhandlinger, der foregår i øjeblikket. Man vil bl.a. have en EU-præsident, og det er Dansk Folkeparti modstander af, så her er da et helt klart punkt. Hvis taletiden var til det, kunne jeg nævne mange andre punkter, hvor Dansk Folkeparti er kritisk over for regeringen, og SF burde også være kritisk over for regeringen, når det gælder forfatningen.

Med hensyn til oprustning er vi selvfølgelig bekymrede, hvis missilskjoldet på nogen måde kan føre til oprustning. Det siger sig selv, og jeg går ud fra, at alle – også USA – er bekymrede for

det. Men samtidig må vi jo sige, at der er nationer i verden, der er uforudsigelige, og det er de uforudsigelige nationer og uforudsigelige terroristgrupper som f.eks. Al-Qaeda, man muligvis kan beskytte sig imod, hvis det lykkes at få etableret missilskjoldet, og kan det lade sig gøre, synes vi, det vil være udmærket. Men jeg kan forstå på hr. Villy Søvndal, at hr. Villy Søvndal heller ikke på dette område vil forsvare Danmark.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg synes, det er helt og aldeles uklart, hvilken betydning Dansk Folkeparti tillægger det grønlandske landsstyres opbakning til aftalen. Jeg hørte, at Dansk Folkepartis ordfører snakkede noget om, at man glædede sig over, at der også var opbakning på Grønland osv., men jeg kunne godt tænke mig at spørge: Kunne Dansk Folkeparti overhovedet forestille sig, at man ville have godkendt en aftale, som ikke havde opbakning fra det grønlandske landsstyre?

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

I princippet kunne det godt lade sig gøre, men i realiteten vil det være sådan, at Danmark naturligvis fører en politik, som vi prøver at få Grønland med på, og omvendt prøver Grønland at få Danmark med på de ting, man går ind for. Her er det heldigvis lykkedes at skabe den enighed, som har gjort, at man er nået frem til en fornuftig aftale, og det er det, vi har rost både Udenrigsministeriet og landsstyret for.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Det er jo stadig væk fuldstændig uklart: i princippet på den ene side og i realiteten på den anden side osv. Der må da kunne gives et relativt klart svar på spørgsmålet.

Kan Dansk Folkeparti, ligesom man gjorde, da vi diskuterede spørgsmålet tidligere, forestille sig en situation, hvor Danmark indgik en aftale med USA om noget, der skulle foregå i Grønland, hen over hovedet på det grønlandske landsstyre? Det er et fuldstændig enkelt spørgsmål, og jeg vil opfordre Dansk Folkeparti til at give et fuldstændig enkelt svar, for ellers må vi jo bare sige, at det, vi har hørt tidligere fra Dansk Folkeparti, og som er i bedste overensstemmelse med den gamle kolonitradition, må

stå til troende, nemlig at det kunne Dansk Folkeparti sådan set godt forestille sig.

(Kort bemærkning).

Peter Skaarup (DF):

Jeg tror altså ikke, der er noget parti her i Folketinget, der går ind for nogen som helst kolonitradition eller holder nogen kolonitanke i hævd, og jeg tror egentlig heller ikke, hr. Søren Søndergaard og Enhedslisten gør det i noget tilfælde overhovedet.

Kl. 9.55

Det afgørende her er, at man har fået en fornuftig aftale, som både Danmark og Grønland kan være tilfredse med. Men det er selvfølgelig klart – og det er svaret på hr. Søren Søndergaards spørgsmål – og det er skåret fuldstændig ud i pap i grundloven, at det er Danmark, der i sidste ende fører rigsfællesskabets udenrigspolitik. Det er der ingen tvivl om, og det bør der heller være tvivl om her i Folketinget. Men i vore dage er det naturligvis klogt og fornuftigt, at Danmark ordner tingene sammen med Grønland. Det er også det, der er sket, og det kan vi være tilfredse med.

Formanden:

Så er det hr. Helge Adam Møller som ordfører.

Helge Adam Møller (KF):

Den forespørgsel, vi har i dag, går på, hvad regeringen kan oplyse om status i forhandlingerne mellem på den ene side Danmark og Grønland og på den anden side USA vedrørende en eventuel opgradering af Thuleradaren.

Status er rimelig klar i dag. Det var den ikke for et par uger siden, men der er nu indgået et aftalekompleks, og forhandlingerne er sluttet med et positivt resultat. De tog ca. 11 måneder. Jeg siger, at det er et positivt resultat, for det er det altid, når alle parter i forhandlingerne kan tilslutte sig resultatet, og derfor vil jeg godt ønske de tre parter tillykke med den aftale, der nu er indgået.

Først og fremmest selvfølgelig tillykke til Grønland, fordi Grønland har fået en aftale, som på en lang række områder giver nogle fordele og nogle udviklingsmuligheder for det grønlandske samfund. Man har fået et forstærket teknisk og økonomisk samarbejde med USA, og dette samarbejde skal ledes af en fælles komité, eller som det hedder på amerikansk: joint committee. Hvad det hedder på grønlandsk, vil jeg afstå fra at prøve at udtale. Samarbejdet vil nok

betyde mere for Grønland end for USA, simpelt hen fordi Grønland kan modtage en bunke hjælp og inspiration fra et land, som på mange områder er førende, både økonomisk og teknisk.

Når vi ser på det positive for Grønland, er der også indgået en rammeaftale for videnskabeligt samarbejde. Jeg tror, den kan få stor betydning, når det gælder om at finde og udnytte eventuelle naturressourcer i Grønland, f.eks. olie, gas, mineraler og andre spændende ting. Endelig har man som den ikke mindst vigtige ting fået et udvidet og stærkt forbedret miljøsamarbejde mellem Grønland og USA.

Alt i alt et tillykke til Grønland, men også et tillykke til storebror, i hvert fald befolkningsmæssigt, altså USA. Nu kan amerikanerne med hjælp fra Thule Air Base modernisere og opgradere Thuleradaren, så den kan bruges i et missilforsvar, og det kan give amerikanerne, både den amerikanske befolkning som helhed og den enkelte borger, en større sikkerhed, end han eller hun har i øjeblikket. Hvis Danmark eller andre europæiske lande måtte beslutte det, er der på længere sigt også mulighed for at deltage i et sådant udvidet missilskjold, men det er selvfølgelig suverænt det enkelte lands egen afgørelse.

Endelig det sidste tillykke til Danmark, til udenrigsministeren og Udenrigsministeriet, fordi vi har været medspiller og vel en slags katalysator i forhandlingsprocessen og dermed skabt grundlag for, at Grønland har fået en aftale, som er god for landet. Det er godt for et medlem af rigsfællesskabet. Vi har samtidig fået en aftale, som også amerikanerne er tilfredse med, og det synes jeg som konservativ er godt og glædeligt, fordi Amerika er vores største og nærmeste allierede og er en nation, som vi efter min mening har ufatteligt meget at takke for.

Tillykke til Grønland, til Amerika og til Danmark.

Formanden:

Så er det hr. Villy Søvnald som ordfører.

Villy Søvnald (SF):

Min ordførertale vil falde i tre dele. Først vil jeg sige noget om forholdet mellem Danmark og Grønland, så vil jeg sige noget om aftalekomplekset, og endelig vil jeg sige noget principielt vedrørende missilskjoldet.

For det første synes jeg, der er meget stor grund til at ønske det grønlandske hjemmestyre tillykke med at have ændret de forudsætninger, der fandtes, da vi sidst diskuterede spørgsmålet,

ganske afgørende til dem, vi står med dag. Det synes jeg er et udtryk for godt politisk håndværk fra hjemmestyrets side. Man kan sige, at Grønland uanset holdninger til missilskjold har fået det ud af den situation, der forelå, som jeg tror man kunne få ud af den.

Kl. 10.00

Det er jo heller ikke altid, at jeg roser regeringen. Det vil jeg så godt gøre i dag, og jeg håber, at det ikke giver udenrigsministeren problemer. Men også ros til Udenrigsministeriet for at have bidraget til den her proces. Jeg synes, vi har en fælles interesse i at konstatere, når sådan nogle processer løber vel af sted.

Hvad er det så, som man kan sige for Grønlands vedkommende er vigtige gevinster ved det, der nu er aftalt?

Den ene er, at forsvarsaftalen ikke længere eksisterer i den form, den forelå, som udenrigsministeren også gjorde rede for i sin forelæggelse, at man nu kan retsforfølge udsendt personel. Det er et vigtigt gennembrud i forhold til den gamle forsvarsaftale.

Det er også vigtigt med fælleserklæringens mål om, at Grønland skal have medindflydelse, skal være medbestemmende i sager, der direkte vedrører Grønland.

Også tillykke til Grønland vedrørende det økonomisk-tekniske samarbejde. Vi er spændt på, hvor meget det kaster af sig, men vi vil bidrage alt, hvad vi kan, til at spørge, om det nu også lykkes at få de her projekter skubbet i gang, og erindre om løftet om, at der skal være fælles projekter, som også skal give Grønland fordele.

Også tillykke til miljøafsnittet, som, så vidt jeg har forstået, betyder, at der skal sigtes efter høje standarder, at det bliver tvunget, at man skal rydde op efter sig. Det er jo egentlig ret fundamentalt. Egentlig er det fantastisk, at man skal belære et andet land om, at når det har været på besøg et sted, skal det rydde op efter sig, og at man skal anse det for at være en vigtig gevinst, men i forhold til det, vi har set indtil nu, er det jo en vigtig gevinst. Så også tillykke med det.

Så til det principielle forhold om missilskjoldet, hvor Folketinget jo deler sig. Højresiden i Folketinget lægger sig jo i det her spørgsmål fuldstændig bag den amerikanske administration Bush, fuldstændig efter Rumsfeldrapportens anbefalinger om et missilskjold, og som i alle andre anliggender fuldstændig ukritisk over for de konsekvenser, som man må formode ud fra en enkel analyse at det her projekt afstedkommer.

Der er tre hovedpunkter, der også har været nævnt under de korte bemærkninger:

Det ene er det gamle synspunkt om, at det er farligt, når én part på Jorden overtager det absolutte overherredømme, fordi det simpelt hen sænker tærskelen for, hvornår man anvender militær magt. Det er specielt tvivlsomt i en situation, hvor vi har den mest højreorienterede amerikanske regering vel nok nogen sinde, som har vist i praksis, at dens vilje til at anvende militær magt – jeg tænker på Irak, jeg tænker på Afghanistan osv. – er langt, langt, langt, langt større, end hvad vi hidtil har set, med de ulykker, det har afstedkommet.

Det andet hovedpunkt er den principielle betænkelighed ved et missilskjold, at det formentlig vil afføde en ny kaprustning i verden, en kaprustning, hvor de lande, der ikke vil anerkende det absolutte amerikanske overherredømme, vil svare igen ved at sikre, at de har kapacitet til at trænge igennem et sådant skjold, og det er vel typisk Kina, der er interessant i den her sammenhæng.

Det tredje hovedpunkt og måske det aller mest alvorlige ved det her projekt er, at vi igen kan forudse, at verdens ressourcer, der burde anvendes til kamp for udvikling, til kamp for, at mennesker fik en chance i det her liv, vil blive bundet til militære projekter, som vil drive en kaprustning igennem, der gør, at vi ikke får løst de fundamentale udviklingsproblemer, og efter SF's opfattelse er det kun løsningen af de elementære udviklingsproblemer, som for alvor kan løse de konflikter, vi står over for.

Af de nævnte grund vil SF ikke kunne støtte det fremsatte forslag til vedtagelse.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Generelt var jeg meget enig i hr. Søvnalds tale, men jeg synes alligevel ikke, konklusionen er helt klar, for hr. Villy Søvnald siger, at SF ikke vil kunne støtte det fremsatte forslag, dvs. ikke vil kunne stemme for, men så er der jo to andre muligheder.

Den ene mulighed er at stemme imod ud fra den argumentation, hr. Søvnald fremlagde generelt om missilskjoldet.

Den anden mulighed er jo at undlade at stemme, som Enhedslisten vil gøre, ud fra en respekt for, at det er det grønlandske landsstyre, som har bakket op om denne her aftale og indgået denne her aftale, og at vi fundamentalt mener, at det er en sag for Grønland at afgøre, og at Dan-

mark ikke skal blande sig i, hvilke aftaler Grønland indgår.

Kl. 10.05

Derfor ville jeg godt lige have, at hr. Søvnald kunne præcisere, hvad konklusionen af talen var med hensyn til stemmeafgivningen til det forslag, der ligger her.

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg er enig i hr. Søren Søndergaards indledende bemærkninger om, at hvis man ikke vil stemme for, så efterlader det to muligheder. Det er klart, at min ordførertale er bygget op på, at vi synes, at der er klare forbedringer i det aftalekompleks, der foreligger, i forhold til den nuværende situation. Det taler for at stemme for, hvis det kun var det. Så holdt jeg en afsluttende tale om vores betænkeligheder ved missilskjoldet. Det taler for at stemme imod. Når man har et forhold, der både taler for at stemme for og stemme imod, så er vores sædvanlige konklusion, at vi undlader at stemme, og det vil vi også i den her sag.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Men er SF ikke ligesom Enhedslisten enig i at tillægge det en helt afgørende betydning, hvad den grønlandske befolkning har udtrykt gennem sine valgte repræsentanter? Er det ikke helt afgørende?

Jeg erindrer en sag, hvor vi her i Folketinget skulle tage stilling til indførelse af spilleautomater i Grønland, og det var et ønske fra hjemmestyret. Vi accepterede det, vi stemte for det, ikke fordi vi sådan set gik ind for det, men fordi vi sagde, at når det er noget, som man har besluttet i Grønland, så er det ikke vores opgave at gøre os til dommer over det.

Er hr. Søvnald ikke enig i, at det også er noget, der vejer utrolig tungt i den her debat, hvad man netop har besluttet i Grønland?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jo, bestemt, og det er jo så også grunden til, at vi ender med den konklusion, vi gør, nemlig at der er forhold, der taler for at stemme for det her, nemlig at Grønland har opnået meget i de forhandlinger, der har fundet sted, og at der er forhold, der taler imod, nemlig at vi er dybt bekymrede over overhovedet at bidrage til et projekt, hvor vi tror at USA er svær at styre. Derfor ender vi netop med at undlade at stemme.

Jeg forstår i øvrigt, at Enhedslisten drager præcis den samme konklusion, og derfor må det også være ret let for Enhedslistens ordfører at forstå, hvorfor SF ender med den konklusion.

Formanden:

Så er det hr. Niels Helveg Petersen som ordfører.

Niels Helveg Petersen (RV):

Det Radikale Venstre kan støtte det fremsatte forslag til vedtagelse, som vi jo også selv er medforslagsstiller til, og jeg vil gerne udtrykke min store glæde over, at repræsentanterne for IA og Siumut også har tilsluttet sig dette forslag til vedtagelse.

Det er værd at fremhæve, at der her i denne sag har været et meget nært samarbejde mellem de grønlandske og de danske myndigheder. Man kan sige, at aftalekomplekset, som ligger her, er en meget håndgribelig udmøntning af principerklæringen fra Itilleq om Grønlands inddragelse i spørgsmål om udenrigs- og sikkerhedspolitiske anliggender, der vedrører Grønland. Det er en virkelig god start på opfølgningen af Itilleqerklæringen, og det glæder Det Radikale Venstre meget.

Set fra et grønlandsk synspunkt er det jo ikke mindst ændringen og suppleringen af forsvarsaftalen af 1951, der er af stor interesse. Det har jo været et stort ønske fra Grønland at få en genforhandling, en modernisering af forsvarsaftalen, som ville reflektere det, der er sket i Grønland siden 1951, både at Grønland er blevet en del af riget ved grundlovsændringen i 1953, og også at Grønland senere fik sit hjemmestyre. Begge dele er nu reflekteret i ændringen af forsvarsaftalen, og jeg forstår godt, at det i grønlandsk optik er et meget tilfredsstillende resultat.

Også miljøaftalen rummer jo gode muligheder. Det samme gælder også aftalen om økonomisk-teknisk samarbejde. Om begge aftaler gælder det, at hvad de til syvende og sidst er værd afhænger af, hvorledes vi nu får dem udmøntet. Der ligger jo et stort arbejde foran danske og grønlandske myndigheder med at få kød og blod på disse aftaler, så de faktisk bliver til gavn for det grønlandske samfund.

Kl. 10.10

Det er med andre ord, når vi ser på det fra et dansk-grønlandsk synspunkt og også specielt fra et grønlandsk synspunkt, et tilfredsstillende sæt aftaler, der her præsenteres af regeringen, og både den danske regering, det grønlandske

hjemmestyre og de grønlandske myndigheder i det hele taget fortjener ros for det nære samarbejde og for det gode resultat.

Med hensyn til de videre perspektiver synes jeg, man skal hæfte sig ved, at denne diskussion finder sted i en, jeg vil sige meget fredelig international atmosfære. Vi har store internationale problemer, der er stor strid og uenighed om situationen i Irak, det ved vi alle sammen, men forholdet mellem de store magter, atommagterne, har faktisk været i bedring.

Det er grunden til, at denne debat finder sted i en relativt afslappet atmosfære uden protester. Det hænger sammen med, at der forud for indgåelse af denne aftale er indgået aftaler mellem USA og Rusland om en dramatisk reduktion af atomsprænghoveder, indgåelse af aftaler om strategisk samarbejde, som også kan omfatte samarbejde om missilforsvar.

Om selve opgraderingen gælder det, at når den er gennemført, kan den opgraderede Thule-radar jo bruges efter sin tekniske indretning.

Lad mig sige om missilforsvaret i øvrigt, at efter Det Radikale Venstres opfattelse vil missilforsvaret være teknisk overordentlig vanskeligt at konstruere og formentlig umuligt.

Formanden:

Så er det hr. Keld Albrechtsen som ordfører.

Keld Albrechtsen (EL):

Det forslag til vedtagelse, som er fremsat af et flertal af partierne, indeholder jo flere dele. Der er ingen tvivl om, at hvis vi ser på den første del af forslaget, så indeholder den aftale, som er indgået mellem Grønland, Danmark og USA, klare forbedringer af situationen, som jo var den, at USA i realiteten havde ret til i Grønland at gøre nøjagtig, hvad der passede USA på det militære område. Man kunne benytte sig af hele Grønlands territorium, man kunne indrette Thulebasen, som man ville, man kunne smide sit affald, hvor man ville, hvad man også gjorde

Det var i det hele taget en overordentlig lovløs tilstand, må man sige, og jo desværre med accept fra daværende danske regeringer tilbage til H.C. Hansens tid. Vi husker jo alle sammen skandalen, da det kom frem, hvad der i virkeligheden lå i disse papirer.

Så det er en uomtvistelig forbedring, Grønlands landsstyre har opnået i disse forhandlinger, at man har fået sat nogle grænsepæle, og at man har fået skabt en retstilstand på området,

der giver Grønland mulighed for at gøre indsigelse, og forhåbentlig også miljøforbedringer.

Den del af det er Enhedslisten selvsagt tilhænger af, og vi har fuld respekt for, at aftalens nærmere indhold er udformet med Grønlands landsstyre som deltager, og at Landstinget har godkendt indholdet. Som hr. Søren Søndergaard var inde på, har vi det synspunkt i Enhedslisten, at de forhold, som vedrører Grønland inden for rigsfællesskabet, afgøres af Grønland, og i Enhedslisten tager vi de beslutninger, der træffes af Landsting og landsstyre, til efterretning.

Så er der en ting i den anden del af forslaget til vedtagelse, som er fuldstændig uklar. Det stillede jeg hr. Troels Lund Poulsen et spørgsmål om. Det kunne ikke lykkes hr. Troels Lund Poulsen at besvare spørgsmålet. Derfor vil jeg – hvis ministeren vil lytte lige et øjeblik – spørge ministeren: Hvad er det dybest set helt præcist for en opgradering, man snakker om i det forslag til vedtagelse, der ligger?

Kl. 10.15

Det synes jeg godt kunne være interessant at få at vide, for jeg forstod ministerens tale sådan, at der er en opgradering af det eksisterende anlæg, men at der så er mulighed for, at der senere hen kan komme ansøgninger om omlægninger eller måske om et helt nyt anlæg. Hvis jeg har misforstået det, så beder jeg ministeren lige redegøre for det.

Så er der spørgsmålet om selve missilskjoldet. Som vi har givet udtryk for fra Enhedslistens side, er vi dybt og inderligt imod det. Vi mener, at det i fremtiden vil føre til et oprustningskapløb mellem USA og Kina. Kina har jo desværre ligesom USA langtrækkende atommissiler. De to lande burde arbejde for at få disse missiler væk sammen med alle de andre atomvåben rundt omkring i verden. I stedet for at arbejde på at gøre sig usårlige over for atomvåbnene skulle man arbejde for internationale aftaler om afskaffelse af atomvåbnene.

Hvad vil resultatet være, hvis USA får et skjold? Ja, det vil være, at Kina, som næppe på kort sigt har mulighed for at opbygge et skjold, hvis et skjold overhovedet kan lade sig gøre, sandsynligvis vil bygge flere langtrækkende missiler til deres atomvåben.

Det ville være en skrækkelig situation, misbrug af de penge, der findes i verden, og i værste fald kan vi risikere en ny koldkrigssituation, f.eks. hvis der udbryder alvorlige stridigheder om situationen på Taiwan.

Derfor er det et farligt projekt, Bushadministrationen er i gang med. Forhåbentlig er det et projekt, der teknisk set ikke kan lade sig gøre, men hvis det kan lade sig gøre, kan det blive et meget farligt projekt.

Derfor vil vi fra Enhedslistens side gribe det an på den måde, at vi vil rejse en ny forespørgselsdebat, for vi har jo konstateret, at et flertal af Folketingets partier, Dansk Folkeparti, Socialdemokratiet, SF og Enhedslisten ikke mener, at der med det forslag til vedtagelse, der ligger i dag, er tale om en stillingtagen til selve missilskjoldprojektet. Den stillingtagen skal vi have en grundig debat om i Folketinget i den kommende folketingsamling, således at vi forhåbentlig kan få en dansk beslutning om at opfordre USA til slet ikke at gennemføre dette projekt. Jeg håber, det ender med, at Socialdemokratiet også vil være med til at støtte en sådan opfordring til USA. Jeg lagde mærke til, at hr. Jeppe Kofod i hvert fald ikke udelukkede den mulighed.

Med disse begrundelser vil Enhedslisten undlade at stemme til det fremsatte forslag til vedtagelse.

Formanden:

Hr. Jann Sjørnsen som ordfører.

Jann Sjørnsen (KD):

Lad mig indledningsvis sige, at Kristendemokraterne naturligvis stemmer for det forslag til vedtagelse, som vi selv er medforslagsstillere til. Det gør vi med stor glæde, idet vi finder, at det forhandlingsforløb, der er foregået, siden vi sidst diskuterede opgradering af Thuleradaren her i Folketinget, har været overordentlig positivt. Det skyldes ikke mindst, at de grønlandske aktører, landsstyre og Landsting, også er gået aktivt ind i at sikre de ønsker, der fra grønlandsk side har været rejst i hele processen, og som også er blevet understøttet af den danske regering.

De tre grundelementer, der er i det aftalekompleks, som der nu er opnået enighed om mellem USA, Danmark og Grønland, om en modernisering af forsvarsaftalen og etablering af et økonomisk-teknisk samarbejde og også et samarbejde om miljø i Grønland, repræsenterer i virkeligheden et flot resultat af det forhandlingsforløb, der har været.

Når Kristendemokraterne i dag tilslutter sig, at Danmark kan svare positivt tilbage på det brev, som udenrigsminister Colin Powell sendte med anmodning om en mulighed for opgradering af Thuleradaren, så skyldes det jo altså i vir-

keligheden, at vi først og fremmest har fået et ja fra grønlandsk side. Da vi diskuterede spørgsmålet sidste gang her i Folketinget, sagde jeg, at partiets stillingtagen ene og alene ville bero på, hvilken melding vi fik fra Grønland.

Vi er vel klar over grundloven, som skriver, at det er den danske regering, der fører rigets udenrigspolitik, men i det her spørgsmål ville vi lade det være afgørende, hvad det grønlandske landsstyre, det grønlandske Landsting ville nå frem til. Nåede man frem til, at man ikke ville acceptere en opgradering af Thuleradaren, så ville vores opfattelse være den, at Danmark skulle svare negativt på den amerikanske henvendelse.

Med det forhandlingsforløb in mente, som nu har været i gang, og med de resultater, der er opnået, hvor der altså er kommet det, jeg vil kalde et grønlandsk ja, så siger vi også ja til det aftalekompleks, som er indgået.

Kl. 10.20

Så har der også i debatten i dag været diskussioner om missilforsvaret mere generelt. Det får vi så anledning til at drøfte endnu en gang på Enhedslistens foranledning i næste folketingsamling, og det er jo også o.k., men jeg kan da allerede nu sige, at vi fra Kristendemokraternes side fortsat er kritiske over for missilforsvarsprojektet.

Jeg vil også godt tilkendegive i denne her debat allerede nu, at jeg ikke mener, at debatten hverken på nuværende tidspunkt eller i næste folketingsamling kan blive ført på helt det samme grundlag, som den har været ført på for år tilbage, og som den i øvrigt stadig væk bliver ført på af Enhedslisten og SF, hvor de maner et spøgelse, vil jeg godt sige, frem om, at det vil igangsætte et megarustningskapløb, hvis missilforsvarsprojektet bliver realiseret.

Det har også været Kristendemokraternes eller tidligere Kristeligt Folkepartis argument, at det frygtede vi, men jeg mener ikke efter det forløb, der har været, siden amerikanerne opsagde ABM-aftalen, og med den dialog, der har været med Rusland, som jeg synes er lykkedes meget godt, mindre godt i forhold til Kina, at man fuldstændig ureflekteret kan sige, at projektet bare vil føre til et nyt oprustningskapløb.

Det, der fortsat er vores dybere betænkeligheder, er mere, hvorvidt det overhovedet er fornuftigt at bruge de vanvittigt mange økonomiske ressourcer, som skal investeres i det projekt, i forhold til, hvad man i virkeligheden ellers kun-

ne gøre for at tilvejebringe sikkerhed i denne verden for de samme midler.

Endelig kan man selvfølgelig også have nogle tekniske synspunkter på, om det overhovedet er realistisk at gennemføre projektet, men det er så måske ovre på den amerikanske banehalvdel, vi så bevæger os, med hensyn til hvad de vil bruge ressourcer og forskning til.

Det kommer vi tilbage til i næste folketings-samling, så derfor ser vi blot i denne omgang på det arbejde, der er gjort fra grønlandsk og dansk side, for at få amerikanerne med, ikke mindst også på spørgsmålet om en modernisering af forsvarsaftalen af 1951, som har været utrolig vigtig for Grønland. Ikke mindst det element vil jeg godt fremhæve her i debatten, for jeg synes, det er vigtigt, at vi nu får en forsvarsaftale med tillæg, som viser, at kongeriget altså ser anderledes ud i dag, og at vi behandler hinanden anderledes, end man gjorde, dengang aftalen blev indgået i 1951. Set med vore briller synes jeg, det har været vigtigt.

Vi tilslutter os selvfølgelig det forslag til vedtagelse, som vi er medforslagsstillere til.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Det er bare, fordi jeg kan høre på hr. Jann Sjørnsen, at der må være nogle, som har fejlinformet ham på det seneste. Hvis hans bekymring for missilskjoldsprojektets konsekvenser er blevet mindre, så ved jeg ikke rigtig, hvad det kan baseres på. Hr. Jann Sjørnsen skal i hvert fald så nok modtage materiale fra Enhedslisten om den seneste amerikanske debat, inden vi skal have debatten i næste folketings-samling. Jeg kan da oplyse over for hr. Jann Sjørnsen, at f.eks. den nuværende forsvarsminister, Donald Rumsfeld, som desværre må antages at have betydelig indflydelse på tingene, har skrevet en rapport, der kaldes »Mission 2020«, hvor han ikke alene arbejder med et missilskjold, men hvor han også arbejder med, at der skal opstilles rumbaserede våbensystemer, der kan kontrollere verden, oppe i rummet.

Det må da også hos hr. Sjørnsen, håber jeg, give anledning til betydelig bekymring.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Bortset fra, at jeg tror helt generelt, at hr. Keld Albrechtsen og Enhedslisten har lettere til bekymring, end jeg har, så vil jeg sige, at jeg ikke synes, det er rimeligt bare at sige, at der er en

masse ting, som nu kommer op, som også burde give anledning til, at Kristendemokraterne og jeg burde være åh så bekymrede på det område.

Jeg har for det første givet udtryk for bekymring, men for det andet er der jo altså sket ting og sager ikke mindst i forhold til den amerikanske position, som gør, at man ikke bare kan sige, at nu går amerikanerne, jeg havde nær sagt, endnu en gang enegang.

De har indledt drøftelser med russerne, de har også forsøgt på drøftelser med kineserne, og de har også prøvet at forankre projektet her i NATO-sammenhæng. Det gør, at debatten altså ikke bare kan føres på det grundlag, som den er blevet ført på, ikke mindst fra Enhedslistens side.

Kl. 10.25

Enhedslisten må så i denne sammenhæng være bekymret, hvis den vil. Det er vi jo altså som sagt også, men jeg synes, det er vigtigt at se på, hvad der rent faktisk er sket i denne her sag.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jo, men som hr. Jann Sjørnsen i virkeligheden også selv siger, er det ikke lykkedes at lave nogen aftale med Kina om det her, og det er jo det helt afgørende problem, også i betragtning af, at der ovre i Stillehavet ligger dybt alvorlige problemer i forholdet mellem USA og Kina.

Hr. Jann Sjørnsen kan vel også huske den seneste høring, vi havde om hele missilskjoldsprojektet, hvor eksperterne jo også bekræftede, at der er en risiko for, at der indledes et våbenkapløb mellem USA og Kina. Hvis der er en sådan risiko, så må det jo være noget, der skal håndteres fra vores side med henblik på at sikre, at det bliver en nedrustning, der kommer til at blive gennemført, og ikke et oprustningsprojekt.

Det kan godt være, at hr. Jann Sjørnsen generelt er mere sorgløs, end jeg er, og det tror jeg såmænd i og for sig nok. Det så vi jo f.eks. i forbindelse med vandmiljøplanen, så det kan jeg godt bekræfte, men så sorgløs er han vel trods alt ikke, at et eventuelt modsætningsforhold mellem Kina og USA ikke kunne bekymre.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Nu må vi hellere holde os til temaet for debatten her.

Om forholdet mellem USA og Kina vil jeg igen sige, at jeg synes, det er mere nuanceret, end hr. Keld Albrechtsen giver udtryk for. Selv-

følgelig er der kurrer på tråden, og som sagt vil jeg ikke undervurdere den risiko, der kan være for, at man igangsætter et oprustningskapløb med det projekt, som amerikanerne gerne vil have gennemført. Det skal vi selvfølgelig have afdækket.

Mere generelt vil jeg sige, at jeg synes altså ikke, at forholdet mellem USA og Kina er så dårligt, som hr. Keld Albrechtsen rent faktisk vil gøre det til.

Det helt grundlæggende synes jeg er, at Danmark og andre lande ikke mindst i NATO-regi faktisk har været med til at presse amerikanerne i det her spørgsmål, sådan at man ikke har tumlet rundt, som var man en elefant i et glashus, men man har søgt at forankre denne her proces både i NATO og i bilaterale aftaler, ikke mindst med Rusland.

Det er det, jeg synes, der faktisk har været positivt, siden vi for alvor begyndte at diskutere missilforsvaret her i Folketinget.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg blev også lidt overrasket over hr. Jann Sjørnsens indlæg, for en ting er forholdet mellem USA og Kina i forhold til missilskjoldet, en anden ting er, at missilskjoldet jo set ud fra et amerikansk synspunkt især er vigtigt for hele slå først-strategien.

Der kunne jeg godt tænke mig at spørge hr. Jann Sjørnsen, om der er noget som helst, hr. Jann Sjørnsen er stødt på, der peger i retning af, at USA under hr. George Bushs førerskab har fraveget slå først-strategien.

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Nej, jeg synes ikke, at man umiddelbart kan få det indtryk, men jeg synes, at det, der har været afgørende for MD-projektet og for, at jeg synes, man bør se lidt anderledes på udviklingen, end jeg i hvert fald synes at Enhedslisten gør, er, at der trods alt har været en proces, hvor amerikanerne også blev tvunget til at lade sig inddrage i en debat om projektets udformning. Det kan vi jo også komme tilbage til i forbindelse med en kommende forespørgselsdebat, hvis det er det, Enhedslisten vil.

Jeg synes, det er vigtigt i hele denne debat at notere sig, at amerikanerne har sådan et projekt på bedding, og at vi ikke mindst gennem NATO har mulighed for at prøve at påvirke dem.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg er glad for, at hr. Jann Sjørnsen erkender, at der absolut intet er, der tyder på, at USA under George Bushs ledelse afviger fra slå først-strategien, tværtimod.

Det spørgsmål, som så følger fuldstændig naturligt heraf, er, om ikke hr. Jann Sjørnsen også vil erkende, at lige præcis opbygningen af missilskjoldet er en vigtig del af den slå først-strategi, og at eksistensen af et missilskjold vil øge risikoen for, at USA vælger at angribe lande, før man i andre dele af verden synes, at det egentlig er nødvendigt – nu nævner jeg ikke Irak – fordi man gennem missilskjoldet kan forhindre, at et eventuelt modangreb i form af et eller flere missiler går igennem til USA.

Er det ikke en korrekt vurdering?

Kl. 10.30

(Kort bemærkning).

Jann Sjørnsen (KD):

Jeg synes, det kan være et synspunkt i debatten. Et andet synspunkt kan så være, at et missilforsvar, et missilskjold, eller hvad man vil kalde det, i sig selv jo ikke nødvendigvis behøver at have angrebsmæssig karakter, men netop kan være et forsvar. Den debat, som så pågår især i NATO-mæssig sammenhæng, er jo: Hvad skal vi egentlig med det? Og hvad skal vi specielt med det, hvis Danmark, om jeg så må sige, via NATO på en eller anden måde også skal inddrages i en beslutning om det?

Den debat pågår stadig væk, og jeg synes da selvfølgelig, at det er enormt vigtigt, at Danmark spiller ind med, hvad skal man kalde det, defensive tanker og ikke Bushs slå først-strategi, som jeg ikke kan bifalde.

Tredje næstformand (Kaj Ikkast):

Så er det hr. Kuupik Kleist som ordfører.

Kuupik Kleist (IA):

Denne forespørgselsdebat er jo kulminationen på et langt og sejt forløb, som både i Grønland, i Danmark, i Folketinget og i Landstinget har været genstand for en masse debatter. Det er vel også rigtigt at sige, at sagen har afstedkommet vel nogle af de skrappeste konflikter, der i det hele taget har været mellem Grønland og Danmark.

Aftalekomplekset, sådan som det ligger i forslag i øjeblikket, og sådan som det formodentlig bliver underskrevet, opfylder i princippet alle

de krav, som vi har stillet i forbindelse med en medvirken til at svare på den amerikanske anmodning om opgradering af Thuleradaren.

Når jeg siger i princippet, så er det jo, fordi der selvfølgelig altid er nogle detaljer, som man kan diskutere, om det nu lige præcis var den ordlyd, som vi ønskede os. Men som landsstyret også har udtrykt det i sin pressemeddelelse, har man jo så forhandlet efter noget, der kunne ligne den danske regerings noget for noget-princip. Så det er klart, at vi da også på nogle punkter har indgået kompromiser med modparten.

Jeg synes, der er grund til at minde om det forløb, der har ført til dagens debat og de resultater, som regeringen og landsstyret har opnået i forhandlingerne med amerikanerne. Bl.a. har folketingsmedlem hr. Lars-Emil Johansen den 21. november i år 2002 stillet et spørgsmål til udenrigsministeren, der gik på, om det var rigtigt, at amerikanerne ikke havde vilje til at gå ind og ændre på forsvarsaftalen af 1951, hvortil regeringen og udenrigsministeren svarede, at det var den danske regerings helt klare indtryk, at det ville amerikanerne overhovedet ikke være indstillet på at forhandle om. Det har jo så vist sig ikke at holde stik. Vi har jo forhandlet 1951-aftalen og fået et tilfredsstillende resultat ud af det.

Jeg vil også gerne minde om, at undertegnede og hr. Lars-Emil Johansen den 22. april 2003 fremsatte et forslag til folketingsbeslutning om, at regeringen ventede med at besvare USA's anmodning, indtil en ny forsvarsaftale til afløsning af aftalen af 1951 var aftalt mellem Grønland-Danmark og USA. Beslutningsforslaget fik vi ikke flertal for. Vi blev stemt ned. Men i dag står vi jo i en situation, hvor det faktisk er det beslutningsforslag, der er blevet opfyldt, uanset Folketinget stemte forslaget ned.

Jeg synes, det er vigtigt, at vi sådan refererer sagsforløbet lidt mere korrekt, end det er blevet gjort af visse af talerne her i dag. Kort sagt har det jo nytet at kæmpe fra den grønlandske side. Regeringspartierne meldte ud med det samme, da USA's anmodning blev afleveret her i København, at de da var helt åbne for, at Thulebasen blev benyttet i det her projekt, men vi sagde: Stop en halv, der er nogle ting, vi skal diskutere først. Det har vi så brugt tiden til – heldigvis må man sige.

Kl. 10.35

Jeg mener, at aftalekomplekset ud over at opfylde de principielle krav, vi har haft, også åbner for, hvad man måtte kalde en normalisering

mellem to venligtsindede lande, mellem Grønland og USA, og det er også nogle af de væsentlige punkter, vi har stillet krav om. Vi vil altså gerne have et normalt forhold til vores naboland, når vi nu skal samarbejde om sikkerhedspolitikken og om forsvarspolitikken. Så vi er glade for, at der bliver åbnet for, at vi i fremtiden kan diskutere andre ting end Thuleradaren, at vi kan diskutere handelspolitik, at vi kan diskutere miljø og ikke mindst med amerikanerne.

Det er også min forståelse, at det her aftalekompleks i princippet lader en grønlandsk fod komme ind, i den forstand at eventuelle fremtidige forhandlinger om brug af Thulebasen, om brug af Grønland i det hele taget til militære og andre formål ikke kan foregå uden grønlandsk medvirken. Det er selvfølgelig et resultat, som formodentlig er det væsentligste resultat, at vi fra nu af altid deltager i besluttede organer, når det handler om benyttelsen af Grønland og eventuelle andre aftaler med andre lande.

Lars-Emil Johansen (SIU):

Suleqatigiinneq nersortarialik – det betyder noget i retning af et rosværdigt parløb.

Med disse ord vil jeg gerne kvittere for det resultat af forhandlingerne mellem Danmark, Grønland og USA, der nu foreligger.

Jeg vil gerne have lov til citere følgende: »Parterne, som tager i betragtning den udvikling, der er sket i Grønland siden forsvarsaftalens indgåelse, herunder ændringen af Grønlands status fra koloni til ligestillet del af Kongeriget Danmark...«

Disse ord er indledningen til det nye aftalekompleks om den fremtidige amerikanske brug af Thule, både generelt og til udvikling af det amerikanske missilskjoldprojekt, som nu er forhandlet på plads på regeringsniveau, enstemmigt godkendt af det grønlandske udenrigs- og sikkerhedspolitiske udvalg og til debat her i Folketinget.

Der er med aftalekomplekset langt om længe sket et historisk skred i den rigtige retning ikke alene for Grønland med den fundamentale ændring af forsvarsaftalen fra 1951, som vi så mange gange har fået at vide ikke kunne ændres. Det kunne den altså, og den ændring har vi forgæves krævet i mange år.

Vi får samtidig både en international anerkendelse af vores ret til at indgå i de internationale aftaler, der vedrører brugen af vores land, og en international anerkendelse af, at vi er en ligestillet del af det danske kongerige.

Derfor og først og fremmest derfor er der grund til at være tilfreds med det forhandlingsresultat, vi behandler i dag. Vi har bestemt ikke fået alle vores ønsker opfyldt, men der er grund til at tro, at mange års hemmelige aftaler og skjulte manøvrer i vores eget land på bekostning af vores borgeres sikkerhed og bevægelsesfrihed nu for alvor må være fortid, for nu er vi en direkte partner i de aftaler, der skal indgås fremover, og vores mulighed for indsigt og kontrol er slået endegyldigt fast.

Der er som sagt grund til at være tilfreds med det nye aftalekompleks uden derfor dog at forfalde til godtroenhed. Det er stadig væk en militær base, vi har med at gøre, og det ville være naivt at tro, at alt, hvad der foregår i amerikansk militærs regi, noget som helst sted i verden vil være tilgængeligt for andre, selv for gode partnere. Det kan vi om ikke andet lære af denne tids udvikling andre steder i verden.

Kl. 10.40

Der er heller ingen grund til at svække opmærksomheden på det faktum, at Grønland betaler dyrt for den aftale, vi nu indgår. Det er vores land, og det er vores folk, der må lægge ryg til den trussel om angreb, enhver amerikansk militærinstallation medfører i verden i dag. Som jeg har sagt før, er dette første gang, at Grønland selv indgår en forsvarsaftalen med USA og dermed selv tager ansvaret for at udsætte vort land og vort folk for den risiko. Derfor skal vi være sikre på den kompensation, vi får for det.

Jeg vil gerne, da min taletid tilsyneladende er slut nu, slutte med at udtrykke min anerkendelse af det rosværdige parløb mellem landsstyremedlem for udenrigsanliggender Josef Motzfeldt fra Grønland og udenrigsminister Per Stig Møller fra Danmark. Den aftale, de har hentet hjem, giver alt i alt grund til tilfredshed og forsigtig optimisme, og jeg skal derfor anbefale, at Folketinget godkender den.

Tredje næstformand (Kaj Ikkast):

Så er det udenrigsministeren.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg vil meget gerne takke for den meget brede tilslutning, der har været, ligesom jeg også i denne omgang vil takke det grønlandske landsstyre for det meget forbilledlige samarbejde, vi har haft under forløbet.

Det kan jo være, at jeg er både døv, dum og blind, det er jo meget muligt, men når hr. Kuupik Kleist siger, at det har været en af de skarpe-

ste konflikter mellem Grønland og Danmark, så kan jeg altså ikke genkende det. Hvis det er den skarpeste konflikt, jamen så er det jo den rene idyl, der er mellem Danmark og Grønland. Jeg opfatter det sådan, at vi har haft et forhandlingsforløb, hvor vi har prøvet at vurdere, hvad der er realistisk, hvad vi kan få fremmet, og hvordan vi gør det bedst, og det er sket i en konstruktiv atmosfære og ikke i nogen konfliktatmosfære. Det genkender jeg ikke.

Men jeg takker meget for hr. Kuupik Kleists og hr. Lars-Emil Johansens tilslutning, deres medarbejde omkring vedtagelsen og deres tilslutning her i Folketingssalen.

Jeg mener ikke, at jeg på noget som helst tidspunkt har afvist, at vi kan prøve at modernisere forsvarsaftalen, men det er rigtigt, at jeg har sagt, at man ikke kan få en ny forsvarsaftale. Det, vi får nu, er en forandring og et supplement til den fra 1951, og det afgørende her er jo, at det er med Grønlands underskrift.

Der synes jeg, det er meget vigtigt, som hr. Lars-Emil Johansen var inde på, at det her er et historisk skred. Nu er det Grønland selv, der har afgjort, om Grønland vil løbe en risiko, og også Grønland selv, der, selvfølgelig i samarbejde med rigsfællesskabets udenrigsminister og Udenrigsministeriet, har sat prisen for at ville løbe den risiko. Det synes jeg er en meget væsentlig betragtning, hr. Lars-Emil Johansen er kommet frem med her i sin tale. Jeg synes også, det er sådan, det skal ses, også med Itilleqerklæringen, at man ikke i fremtiden skal komme og påføre Grønland noget, Grønland ikke selv vil.

Man skal også med andre lande, hvor det drejer sig om grønlandske forhold, have dette tætte parløb, som Itilleqerklæringen lægger op til, hvor der er ligeværdighed og medindflydelse. Jeg er meget glad for hr. Lars-Emil Johansens præcisering af de forhold, der har været, og derfor også af grundlaget for at være tilfreds med aftalekomplekset.

Der er ikke meget at sige til de mange, for der er jo meget, meget bred enighed om, at dette er ganske godt, og på den baggrund vil jeg nu aflevere det danske svar til amerikanerne i forlængelse af landsstyrets svar til os.

Hvad er det så, vi svarer på? Det har hr. Keld Albrechtsen jo fuldstændig ret til at spørge om. Der skal jeg præcisere, sådan som hr. Josef Motzfeldt også har gjort det offentligt, at det, der er tale om her, er, at vi siger ja til det spørgsmål, vi har fået fra Colin Powell den 17. december 2002 – hverken mere eller mindre.

Hvad spørger han om? Han spørger, om han må få lov til at bruge den early warning-radar, som står på Thule, på den måde, at han vil foretage mindre ændringer af radaren, tilføje nye computere, nyt software og inadditionalle kommunikationsforbindelser.

Jeg har ikke, jeg tror, hr. Keld Albrechtsen må have misforstået det, sagt, at vi derefter senere skulle tage stilling til noget andet. Jeg sagde, at der ikke er andet at tage stilling til nu. Jeg har godt hørt i offentligheden, at der skulle være andre ting, men der er ikke forelagt andre ting for os, og de andre ting, som jeg har hørt om i offentligheden, foreligger kun på et teoretisk stadium i USA. Så det, vi tager stilling til, er alene henvendelsen om opgraderingen af den eksisterende early warning-radar på Thule.

Kl. 10.45

Om våbenkapløbet vil jeg da godt lige komme med et par bemærkninger, for det har spillet en stor rolle her. Det er jo sådan, som hr. Jann Sjursen meget præcist sagde, og hr. Niels Helveg Petersen var også inde på det, at vi faktisk mellem atommagterne oplever en afspændingssituation, at Rusland og USA har besluttet sig for væsentlige nedskæringer af missilarsenalet.

USA er, fuldstændig som hr. Jann Sjursen også sagde, i gang med at konsultere partnere omkring missilforsvaret.

Det er jo sådan, som jeg også sagde i min indledningstale, at vi i NATO har besluttet at se på mulighederne i missilforsvaret – der er tekniske undersøgelser, og de er ikke afsluttet – for, at det kan udsprede til allierede og venner. Det er også sådan, at det oprindeligt startede med at være et nationalt missilforsvar. Det er nu blevet et missilforsvar, der også skal dække allierede og venner.

USA har indledt et samarbejde med Japan og Australien om det. USA er i samtaler med Kina om det, og USA har klart udtrykt, at det ikke er vendt mod Kina. Det skal blot kunne imødegå et begrænset antal missiler affyret fra slyngelstater, men efterlade Kinas afskrækkelseskapacitet intakt. Det kan jo ikke opfange så mange missiler, som Kina vil være i stand til at sende af sted.

Det har ikke sat gang i opgraderingen af den kinesiske strategiske atomslagstyrke, det program blev faktisk iværksat i midten af 1980'erne. Og det med den regionale konfliktmulighed ligger slet ikke på de langtrækkende missiler. Det ligger på de kort- og mellemdistancebaserede raketter, som ikke er relevante i forbindelse med dette.

Men lad det nu ligge, for det er jo slet ikke det, vi tager stilling til, deri har hr. Keld Albrechtsen også ret, vi tager ikke stilling i dag til Danmarks politik i forhold til det overordnede missilforsvar. Det, vi tager stilling til, er konkret opgraderingen af Thules early warning radar.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Så er der en kort bemærkning fra hr. Lars-Emil Johansen, og der spørges fra pladserne.

(Kort bemærkning).

Lars-Emil Johansen (SIU):

Aftalekomplekset indeholder jo som bekendt tre dele, for det første en ændring af forsvarsaftalen fra 1951 – den er o.k. set fra vores side – for det andet en miljøbeskyttelse og for det tredje samarbejde.

Jeg vil godt stille udenrigsministeren et spørgsmål vedrørende miljøstandarder. Aftalekomplekset taler om, at den strengeste miljøstandard følges, og ifølge det, jeg kan se, så er det grønlandske og amerikanske miljøstandarder, der bruges. Men der har været lidt forvirrende meldinger fra aftaleparterne, bl.a. fra udenrigsministeren og det grønlandske landsstyremedlem for udenrigsanliggender, ifølge hvem de danske miljøstandarder også skulle indgå i den bedømmelse. Hvad er fakta?

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Man er blevet enig om – det står i § 3 – at på Thule Air Base skal man bruge »the more protective of the US or Greenlandic environmental standards«, altså at man skal bruge de standarder fra USA's og Grønlands miljøpolitik, som er de mest beskyttende.

Nu er det jo sådan, at miljø er en af de ting, som hjemmestyret står for, og der er det jo altså muligt for hjemmestyret, hvis man mener, at en dansk miljøstandard er bedre end det, der foreligger, simpelt hen selv at vedtage den danske miljøstandard, hvorefter det så vil være den, man skal forholde sig til og rette sig efter.

(Kort bemærkning).

Lars-Emil Johansen (SIU):

Jeg vil gerne spørge udenrigsministeren, om han ikke vil finde det naturligt, da det nu er en aftale mellem Danmark, Grønland og USA, at det er de tre landes miljøstandarder, man opererer med. Der er jo ikke tale om en aftale mellem Grønland og USA alene, hvorfor der ikke er lo-

gik i – det havde jeg gerne set der var – kun at bruge grønlandske eller amerikanske standarder, når aftalen omfatter Danmark, Grønland og USA. Var det så ikke naturligt, at det var de tre landes miljøstandarder, der blev brugt?

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Sagen er jo den, at det er hjemmestyret selv, der sætter miljøstandarderne, og det vil sige, at hjemmestyret så kan vælge at sætte dem som i Danmark afpasset efter de lokale forhold. Men det er noget, Grønlands hjemmestyre selv beslutter, og det vil sige, at Grønlands hjemmestyre selv kan beslutte at sætte en højere standard. Hvis man synes, den danske er mere inspirerende, kan man vedtage den, og så er det den, der gælder.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Nu er udenrigsministeren ikke ene om at kunne være både blind, dum og døv. Det er der også andre der kan være, inklusive mig selv. Det kan jo f.eks. være, at jeg i forbindelse med de forsøg, USA har gjort på at inddrage såkaldte venner og allierede i missilskjoldet, har overhørt, at USA på noget tidspunkt skulle have fremlagt forslag om at afgive den totale kontrol med anvendelse af missilskjoldet.

Jeg vil godt spørge udenrigsministeren, om udenrigsministeren er stødt på, at USA har åbnet op for muligheden for at afgive kontrollen, den totale kontrol, med missilforsvaret til andre, sådan at brugen af missilforsvaret ikke alene var et amerikansk anliggende, men også skulle bestemmes af andre.

Kl. 10.50

Det er jo det, det hele handler om. Det handler jo om slå først-strategien, nemlig om, at man, hvis man har et missilskjold og kan fange et eller to missiler, så kan føle sig fristet til at angribe lande, som kun har et eller to missiler eller en begrænset kapacitet. Det kunne f.eks. være Nordkorea.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg synes, det ville være utrolig tåbeligt af Nordkorea, hvis de kun har ét missil, så at sende det af sted og få det opfanget, for så kunne man jo godt risikere, at man fik noget i hovedet bagefter. Og det vil være en dejlig ting, hvis man kan

sikre sig imod, at Nordkorea kan ramme med et missil. Derfor er Japan jo selv i gang med undersøgelsen af et missilskjold. Det er for at undgå at få et nordkoreansk missil i hovedet. De har jo prøvet og har skudt hen over Japan.

Jeg synes faktisk, at man skal se på det her, som at man nu pludselig får en politisk mulighed. Med den kommende teknologi kan det jo godt være, at det ikke kun er slyngelstater, men slyngler, der bliver i stand til at få den slags missiler. Det er jo den eventualitet, der er den farligste i fremtiden.

Hvis man nu forestiller sig i dag, at der kommer et sådant missil, så kan man stå på Thulendarstationen i dag og se det. Og man kan følge det på simulatoren, hvor der står, at om 15 minutter slår det ned i Michigan, om 14 minutter slår det ned i Michigan, om 13 minutter slår det ned i Michigan. Så kan man bare sige, at det slår ned i Michigan. Man kan ikke gøre noget.

Det eneste, man kan gøre, er, at man kan vurdere: Vil man, når det slår ned i Michigan, sende nogle af sted mod afsenderen? Man har altså ingen politisk mulighed, man har kun dette: Selv at lade sig udslutte eller fælles udsluttelse.

Det, der sker med missilskjoldet, som i øvrigt ikke er dagens emne, er, at der kommer en politisk mulighed. Man kan opfange det og så sige: Kammerater, skal vi nu lige tænke os om, så det ikke behøver at eskalere.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Ja, eller man kan starte en krig uden at være blevet angrebet. Vi har jo et konkret eksempel: Irak-krigen. Mig bekendt sendte Irak ikke nogen missiler mod USA, før USA angreb Irak. Og det kan jo ske over hele verden, hvis USA har tiltroen til, at de kan opfange et begrænset modangreb ved hjælp af et missilskjold. Så jeg synes ærlig talt ikke, udenrigsministeren svarer særlig konkret.

Jeg kunne godt tænke mig at høre i forhold til den aftale, som er indgået, hvilken status den islandingsbane har med kodenavnet »Raven Skiway«, hvor C-130-transportmaskiner fra USA landede; hvilken præcis placering den har i forhold til den aftale, som er indgået.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det er et meget teknisk spørgsmål, som jeg vil foretrække at hr. Søndergaard så stiller i Nævnet, for det kan jeg ikke svare på her.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Det hører heller ikke ind under dagens emne.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil godt takke ministeren for svaret på det spørgsmål, jeg stillede om, hvad det dybest set er, der ligger i forslaget til vedtagelse.

Jeg har forstået det sådan, at man alene tager stilling til den konkrete henvendelse, som vedrører en opgradering af det eksisterende anlæg. Det er noget med computer software og sådan noget. Men efter ministerens opfattelse tager Folketinget i dag ikke nogen principiel stilling til missilskjoldet. Sådan forstod jeg også ministerens besvarelse. Det synes jeg var vigtigt at få præciseret. Det er også vigtigt for os, for at vi kan undlade at stemme til det forslag til vedtagelse, der er, og ikke vil blive tvunget til at stemme imod det. Det blev vi så heller ikke tvunget til af ministeren, og det takker jeg for.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg kan kun bekræfte, at det, man tager stilling til, er Colin Powells anmodning, som jeg har refereret her, og ikke andet. Et parti kan godt stemme for det her, fordi man respekterer den grønlandsk-danske aftale. Man kan f.eks. have sagt, at hvis Grønland vil, så vil vi også. Men dermed har man ikke forpligtet sig til f.eks. hele det øvrige missilskjoldsprojekt, når det engang måtte foreligge.

(Kort bemærkning).

Kuupik Kleist (IA):

Jeg vil godt tage fat i et lidt andet aspekt af hele den her sag. Jeg har under en tidligere debat spurgt – jeg tror, det var statsministeren – om aspektet ved den retssag, der kører mellem Thulebefolkningen og staten. Som bekendt er sagen jo nu formodentlig indbragt for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol i Strasbourg.

Kl. 10.55

Sagsøgernes holdning er, og deres advokats melding er, at en eventuel dom ved Menneskerettighedsdomstolen i Strasbourg kunne gå hen og kende aftalen ugyldig. Er det noget, som regeringen har sikret sig ikke er tilfældet?

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det er der jo tidligere taget stilling til, og det vurderes ikke at være tilfældet.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Så er det hr. Søren Søndergaard som ordfører i anden runde.

Søren Søndergaard (EL):

Jeg var lidt overrasket over, at udenrigsministeren sagde, at »Raven Skiway«-problematikken var et teknisk spørgsmål, som skulle op i Nævnet. Jeg synes ikke, det er et specielt teknisk spørgsmål. Jeg vil godt læse op, hvad der stod på side 579 i Selvstyrekommisionens betænkning. Der stod:

»Ved den forladte DEW-line station Dye-2 på Indlandsisen har US Air Force anlagt en islandsbane med kodenavnet »Raven Skiway«, hvor C-130-transportmaskiner, der er beregnet til brug ved antarktiske ekspeditioner, kan øve landing og start på ski. I 1995 blev eksistensen af dette projekt opdaget ved et tilfælde af den videnskabelige forbindelsesofficer ved Dansk Polar Center og rapporteret til admiralen i Kangilinnuit/Grønnedal, som intet havde hørt om den fra amerikansk side.

Det amerikanske militær har fuld bevægelsesfrihed på grønlandsk territorium, men det er en aftale, at de giver besked, såfremt de iværksætter nye, mere permanente tiltag. Det var ikke sket i dette tilfælde.«

Derfor er det jo sådan set meget naturligt at spørge, eftersom jeg har forstået, at den aftale, der er indgået, indebærer, at der kun er én amerikansk installation på Grønland, nemlig Thule, om det så indebærer, at denne her, hvis den stadig eksisterer – det ved jeg ikke – ikke kan bruges længere, eller at lignende anlæg ikke kan bruges længere.

Jeg synes ikke, det er et teknisk spørgsmål. Det er simpelt hen bare et spørgsmål om at få afklaret, om den tekst, som ligger, og det indhold, som ligger i den aftale, er fulgt til dørs.

Kuupik Kleist (IA):

Der var nogle ting, som jeg syntes at jeg ville nå at få sagt under den her debat.

Uanset vores tilslutning til det aftalekompleks, som ligger, så er det jo sådan, at vi stadig må udtrykke den skepsis over for selve missilskjoldsprojektets fortræffelighed, som vi har haft hele vejen igennem i de debatter, vi har haft dels om Thulebasen, dels om selve missilskjoldsprojektet.

Det, vi mener der stadig væk er grund til at tvivle på, er missilskjoldsprojektets fortræffelighed og dets evne til at opfylde de mål, der nu

måtte være med et eventuelt missilskjold – større stabilitet i verden, beskyttelse af USA, Europa og Grønland for den sags skyld. Jeg synes, at der stadig væk må være rimelig tvivl om, hvorvidt det kan opfylde de formål.

Så er der jo selvfølgelig også spørgsmålet om, hvorvidt det ikke ville være fornuftigere at bruge de mange penge, der bliver brugt og allerede er brugt til projektet, på nogle fredeligere formål og sikre freden med andre midler.

Jeg vil også sige, at jeg har forståelse for den skepsis, som bl.a. SF og Enhedslisten udtrykker i denne her debat, og så vil jeg samtidig også gerne kvittere for den uforbeholdne tilslutning, som partierne har givet vores holdninger.

Lars-Emil Johansen (SIU):

Som jeg allerede sagde i mit første indlæg, så indeholder aftalen jo tre aspekter: For det første en ændring af forsvarsaftalen, for det andet miljøbeskyttelse og for det tredje – og det vil jeg godt opholde mig lidt ved – et spændende samarbejde, der åbner op for direkte samarbejde mellem Grønland og USA på en lang række vigtige områder såsom forskning, teknologi, uddannelse, turisme og minevirksomhed. Det er altså med andre ord et område, hvor overskriften må være, at Grønland fremover kan få støtte fra USA til udvikling af et langt mere selvåbent grønlandsk samfund både økonomisk, handelsmæssigt, videnskabsmæssigt og uddannelsesmæssigt.

Kl. 11.00

Jeg vil gerne have lov til at give udtryk for, at dette er ubetinget godt, for det er på høje tid, at vi erkender vores egen geografiske placeringens muligheder i forhold til det enorme nordamerikanske kontinent og det nordamerikanske marked. Langt den største del af udviklingen af handel, uddannelse og trafik i Grønland har været baseret på historiens og ikke på den geografiske logiks præmisser. Med den nye aftale åbnes der klare muligheder for at ændre på det, og det skal vi forstå at udnytte til det yderste.

Som sagt er det også af kolossal betydning, at vi i Grønland nu forstår at sikre de unge grønlandske intellektuelle kræfter, vi råder over i dag, som har erfaring fra udlandet og har sproglig kapacitet, indflydelse på det nye samarbejdsudvalg, som aftalekomplekset jo også indeholder. Mulighederne ligger der, og det er nu op til os selv i Grønland at realisere dem, men med dette aftalekompleks er de der, og vi har nu internationalt Danmarks ord på, at vi er en ligestillet del af kongeriget. Det skal der kvitteres posi-

tivt for her. Så må fremtiden vise, om alle parter nu også kan leve op til de smukke ord.

Jeg kan her til slut ikke undlade at påpege parallellen til Grønlands udmeldelse af EU eller EF, som det hed dengang. Også dengang var det en rød grønlandsk regering, der sammen med en borgerlig dansk regering fik et afgørende godt resultat hjem, som efterfølgende har udviklet sig til en klar succeshistorie. Der er åbenbart gevinster at hente i rigsfællesskabet, når mod-sætninger mødes, i hvert fald over for tredjepart.

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jeg er meget enig i hr. Lars-Emil Johansens afsluttende betragtninger, at der altså er gevinster at hente i rigsfællesskabet. Det er jeg glad for, for det er til fælles gavn. Det er jo til fælles gavn, at vi høster disse gevinster. Det er til gavn for Grønland og dermed for rigsfællesskabet, og det er til gavn for Danmark, fordi vi kan fortsætte det fornuftige samarbejde, som nu er blevet et trekantssamarbejde: Danmark, Grønland, Island.

Det var jo også Danmark-Grønland, der sammen modtog henvendelsen. Hr. Josef Motzfeldt og jeg var jo sammen til møde hos mr. Colin Powell, hvor vi modtog brevet med den opfordring, som jeg altså på baggrund af Folketingets vedtagelse i dag og Landstingets beslutning kan svare bekræftende på.

Så har hr. Søren Søndergaard fundet på en side 597, tror jeg, et eller andet sted, at der var en islandingsbane i 1995. Jeg beklager, at jeg opfatter det som et teknisk spørgsmål, hvorvidt en islandingsbane fra 1995 stadig væk eksisterer. Men jeg kan sige, at i aftalen er der taget højde for lige så mange eventuelle islandingsbaner, som hr. Søren Søndergaard kan finde på, for der står i aftalens artikel 3, stk. 1 b, at hvis man undtagelsesvis efter planlægningen vil lande et militært luftfartøj i Grønland uden for lufthavne – og det er altså de store, kendte lufthavne og ikke islandingsbanerne – så skal USA konsultere og informere kongeriget Danmark inklusive hjemmestyret i Grønland for at sikre, at der sker den beskyttelse af miljøet og jagtarealerne i Grønland, som man er forpligtet til.

Det vil sige, at man ikke pludselig kan begynde at anvende noget som helst, uden man har talt med Grønlands hjemmestyre og med Danmark.

Til sidst vil jeg godt igen sige tak til landsstyret og tak til Folketinget for den konstruktive måde, denne sag er landet på. Vi har givet os

god tid, men tiden er anvendt godt, fornuftigt og konstruktivt.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg vil altså lige gøre udenrigsministeren opmærksom på, at det ikke er et eller andet sted, jeg har læst om den landingsbane. Det er i den grønlandske selvstyrekommisions beretning, og det synes jeg ikke er et eller andet sted. Det synes jeg faktisk er et meget relevant sted at læse, når vi diskuterer situationen i Grønland, men det kan være, udenrigsministeren har en anden opfattelse.

Så vil jeg bare gerne have præciseret, om det ikke er korrekt forstået, at den nye aftale om Thulebasens opgradering betyder, at USA har eller vil lukke alle andre militære anlæg i Grønland.

Kl. 11.05

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Det her drejer sig om opgradering af Thulebasen. Der er lavet et aftalekompleks, som Grønland også underskriver, der fornyer og supplerer den tidligere aftale.

Der har vi så også det, som jeg sagde til hr. Søren Søndergaard før, at man har taget stilling til det lokale samarbejde. Det vil sige, at når man undtagelsesvis planlægger at lande uden for de aftalte områder, så skal der informeres om det og tales om det.

(Kort bemærkning).

Søren Søndergaard (EL):

Jeg bliver urolig over, at udenrigsministeren ikke kan svare klart på spørgsmålet, for det har ikke noget at gøre med, om man undtagelsesvis kan få lov at lande nogle steder.

Jeg spørger klart og tydeligt, om den nye aftale om opgradering af Thulebasen betyder, at USA har lukket eller skal lukke alle andre militære anlæg i Grønland.

(Kort bemærkning).

Udenrigsministeren (Per Stig Møller):

Jamen det her drejer sig om Thulebasen, det drejer sig udelukkende om forvaltning af Thulebasen og derudover om almindelige spilleregler mellem Grønland og Danmark.

Hermed sluttede forhandlingen.

Tredje næstformand (Kaj Ikast):

Afstemning om det forslag til vedtagelse, der er fremsat af ordføreren for forespørgerne, hr. Troels Lund Poulsen, m.fl., vil først finde sted i morgen, torsdag den 27. maj 2004.

Den næste sag på dagsordenen var:

2) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 213:

Forslag til folketingsbeslutning om fortsat dansk bidrag til en multinational sikringsstyrke i Irak.

Af udenrigsministeren (Per Stig Møller).
(Fremsat 19/5 2004).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Ulrik Kragh (V):

Det er tydeligt for enhver, at situationen i Irak er inde i en vanskelig og kritisk periode. Problemerne er mangeartede. Der er Saddamtro tilhængere, som organiserer angreb på sikringsstyrkerne. Der er tilstrømning af internationale fundamentalister, som bruger Irak som slagmark imod USA og den vestlige verden med terrorangreb på sikringsstyrkerne og på de irakere, som samarbejder med sikringsstyrkerne for et nyt, demokratisk Irak.

Endvidere er der shiitiske grupper, som har defineret deres helt egen voldelige strategi imod sikringsstyrkerne, og endelig har de uacceptable billeder og efterretninger om ydmygende fangebehandling påvirket situationen og tilliden negativt.

Sideløbende med den vanskelige proces, som udfolder sig sikkerhedsmæssigt, skal irakerne opbygge et demokrati, have lavet en forfatning og gennemført et valg. I lyset af den vanskelige overgangsproces, som den irakiske befolkning står over for, er der grund til allerede på nuværende tidspunkt at signalere dansk støtte og opbakning til det videre forløb.

Det projekt, som er blevet igangsat for at sikre afvæbningen af Saddam Hussein og en efterfølgende opbygning af en demokratisk stat til irakerne, må ikke fejle. Vesten har ved første Golfkrig gjort den fejl at undlade at gøre arbejdet